

[Socialministeren.]

sociallovgivning. De store organiserede grupper, arbejdsløshedskassernes medlemmer og folkepensionisterne, har lettere ved at aktualisere deres krav.

Enkerne kommer få og enkeltvis og har intet politisk fælles redskab. Men givet er det, at de pågældendes økonomi ofte er af elendig karakter. Jeg har i den senere tid modtaget et meget stort antal breve, hvori enker og enligstillede forklarer deres situation, og jeg må sige, at disse breve giver et indblik i en meget alvorlig virkelighed.

Det ærede medlem fru Erna Sørensen ønskede nærmere oplysninger med hensyn til, hvad der er sket i de andre nordiske lande på dette område. Disse oplysninger skal jeg gerne fremskaffe. Jeg forstod, at det ærede medlem trods reservation over for visse enkeltheder var velvillig over for lovforslagets bestræbelser, og jeg for mit vedkommende vil naturligvis sætte pris på, at der opnås den bredest mulige tilslutning. Folkepensionen blev jo gennemført på bredt grundlag, og det ville være rart, om også denne lovgivning kunne gennemføres med særdeles bred tilslutning.

Det ærede medlem fru Else Zeuthen stillede sig med hensyn til gruppen de 50-55-årige noget skeptisk over for den løsning, der er foreslået her, ligesom det ærede medlem bl. a. med hensyn til erhvervs-muligheder og erhvervsituationer for de enlige kvinder ønskede nærmere oplysninger. Det kan naturligvis alt sammen ske i det kommende udvalg.

Det ærede medlem frk. Gudrun Bjørner tog i nogen grad afstand fra lovforslaget og de regeringsmedlemmer, der sammen med mig har udarbejdet det. Det ærede medlem mente, at der lå en inhuman tanke gemt i forslaget, og mente endogså, at det kunne medføre et baghåndsangreb på ægteskabet. Jeg mener, at disse anskuelser er stærkt overdrevne for ikke at sige forkerte — jeg mener oprigtigt, at de er forkerte. Det er tværtimod en human tanke, der her føres frem, og det er et helt nødvendigt kapitel, der her skrives i den socialpolitiske historie. Man afskriver ikke her de pågældendes værdi som produktive medlemmer af samfundet. Det er klart, at erhvervsmulighederne fortsat må stå

åbne for de pågældende, men det er ikke, som det ærede medlem sagde, en under-vurdering af det huslige arbejde, der her tilstræbes; lovforslaget er tværtimod udtryk for en virkelig vurdering af disse kvinders menneskelighed, en respekt for dem; det er et forsøg på at give dem den plads, der tilkommer dem inden for samfundshelheden.

De eksempler, der er fremført af det ærede medlem fru Ragnhild Andersen og andre, må jo drøftes i det udvalg, der vil blive nedsat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Edel Saunte: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Jeg skal lade punkt 11 på dagsordenen udgå.

Man gik derefter til:

Første behandling af forslag til lov om en kornordning for høståret 1958-59.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2157, fremsættelsen i tidenden sp. 4235).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den under det følgende punkt på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om afsætning af danske landbrugsvarer.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2173, fremsættelsen i tidenden sp. 4238).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Carl Petersen: De to lovforslag, som nu skal behandles, er resultatet af de langvarige forhandlinger, som regeringen og specielt den højtærede landbrugsminister har ført med landbrugets organisationer tillige med repræsentanter for den private handel

[Carl Petersen.]

angående forslag om en kornordning og vedrørende forslag om afsætning af danske landbrugsvarer. Jeg ved ikke, hvem af parterne der er grund til at takke mest for det opnåede resultat, men skal man dømme efter forhandlingernes varighed, er der vel grund til at mene, at ingen af forhandlingsparterne ønsker at indkassere hele takken for alle de bestemmelser, lovforslagene indeholder. Dette bekræftes vel i grunden tydeligt af den sætning, der er anført i bemærkningerne til lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer, og hvori det hedder, at regeringen i forståelse med disse organisationer fremsætter nærværende lovforslag, og jeg forstod efter det, ministeren sagde ved fremsættelsen, at også dette var en for stærk formulering. Men trods denne lidt, skal vi kalde det moderate tilslutning fra nogle af organisationerne er der i hvert fald grund til at takke den højtærede landbrugsminister for, at han har holdt pinen ud og har nået et resultat, som nu kan forelægges det høje ting.

Det fremgår både af ministerens fremsættelsestale og af bemærkningerne, der ledsager lovforslagene, at det er Landbo- og Husmandsforeningernes henvendelse til regeringen i efteråret 1957, der har fremkaldt lovforslagene, og henvendelsen har, som alle ved, sin begrundelse i de ændrede konjunkturer inden for landbruget. Nu må det vel erkendes, når der tales om et katastrofalt omslag i konjunkturerne, således som det ofte i aviserne betegnes, at dette er en stærk overdrivelse, for sandheden er vel den, at der ikke er nogen grund til at tale om katastrofe, hverken i forbindelse med bacon- eller kødpriserne. Heller ikke kornpriserne, som de noteres for tiden, giver grund til beklagelse — i hvert fald kan det kun blive for dem, der skal købe.

Smertensbarnet er smørproduktionen, og det er slemt nok, og det værste er vel, at udsigterne til nogen snarlig bedring er vanskelige at få øje på. Der må vel derfor beklageligvis regnes med, at landmændenes dispositioner i den kommende tid kommer til at gå ud på en reduktion af kvægbesætningerne, og dette er jo for så vidt en naturlig reaktion fra producentside i den øjeblikkelige situation.

Den største betydning af de foranstaltninger, vi nu vil gennemføre, tillægger jeg derfor bestemmelserne i forslaget om eksportafgifterne — selvfølgelig ikke så meget selve afgifterne som det, der tænkes udrettet med de beløb, der bliver til rådighed. Jeg tror nemlig, der er mange landmænd, som har den opfattelse, at der er markeder ude i verden for afsætning af mejeriprodukter, som ikke er udnyttet, og alene dette, at der nu åbnes mulighed for et fremskud, giver landmanden en vis tro på en bedring af afsætningsmulighederne og dermed også af priserne.

Resultatet vil sikkert i mange tilfælde blive, at besætningerne bevares, og det vil med sigt ud over den øjeblikkelige situation være det klogeste både for samfundet og for den enkelte landmand.

Lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer er i formuleringen ret let at overskue, hvad dets formål angår. At der er enkelte bestemmelser, man kunne have ønsket formuleret anderledes, er vel forklarligt derved, at lovforslaget er resultatet af, hvad der kunne samle forskellige opfattelser under forhandlingerne, og derfor skal jeg ikke insistere på nogen ændring, men blot for klarhedens skyld gøre et par bemærkninger, også for i nogle tilfælde at give den højtærede minister lejlighed til enten at bekræfte eller afkræfte min opfattelse af de enkelte bestemmelser, som jeg omtaler.

Det udvalg, som den højtærede landbrugsminister skal forhandle med, omtales i § 1. Det fremgår deraf, at udvalget skal bestå af 9 medlemmer, der vælges af organisationerne, og en formand, som vælges af ministeren. Det kunne vel nok have almen interesse, om ministeren her ved første behandling ville sige, fra hvilke kredse han har tænkt at hente formanden. Skal det være en embedsmand, en politiker eller en helt anden? Jeg tror, det vil have interesse at få dette at vide.

Endvidere vil jeg spørge, hvad grunden er til, at Arbejdernes Erhvervsråd ikke er repræsenteret i dette udvalg. Jeg finder det uklogt, at ministeren ved et forslag som dette, der indeholder helt nye principper — for det gør dette forslag, det betyder et brud med fortiden — anser det for klogt at lade en af erhvervsorganisationerne være urepræsenteret. Jeg vil i hvert fald være tak-

[Carl Petersen.]

nemlig, hvis ministeren ville give en forklaring på, hvorfor Erhvervsrådets interesser er tilsidesat.

§ 2, stk. 1, som handler om afgifterne, slutter med i sidste punktum at sige:

„Der vil dog ikke kunne opkræves en højere afgift ved sådant salg end den gennemsnitlige afgift ved salg til eksport.“

Det drejer sig her om, at hjemmemarkedet ikke skal have billigere varer, når eksporten pålægges en afgift til de formål, loven foreskriver, hvilket ville blive tilfældet, såfremt hjemmemarkedet også under den nye ordning skulle følge eksportpriserne. Alle er vel enige om, at dette ikke ville være rimeligt; men modsat er det i hvert fald min opfattelse, at denne bestemmelse ikke tilstræber en virkelig forhøjelse af hjemmemarkedspriserne, men kun en tilpasning til det nye. Jeg mener for så vidt også, at paragraffen dækker dette; men når jeg har fået tvivl i mit sind, er det, fordi jeg for nogle aftener siden hørte i radioen en af Landboforeningernes ledere, der har deltaget i alle forhandlingerne, udtale, at det, han anså for det værdifuldeste i det resultat, der var opnået gennem forhandlingerne, var, at nu var hjemmemarkedspriserne løst fra eksportpriserne, for nu kunne priserne på hjemmemarkedet fastsættes i forhold til de højeste priser, der var opnået på dele af varen til eksport.

Jeg spørger derfor den højtærede minister, om det ikke er meningen, at udtrykket „den gennemsnitlige afgift ved salg til eksport“ skal forstås sådan, at hvis en vare belægges med forskellige afgifter, enten af hensyn til at varen sælges til forskellige markeder, eller af hensyn til at varen indeholder forskellige kvaliteter — som f. eks. baconsvin — så bliver der af høje og lave afgifter udfundet, hvad gennemsnitsafgiften på hele varen er i kroner og øre, og det er dette beløb, prisen på hjemmemarkedet skal forhøjes med. For hvis ikke dette er tilfældet, synes jeg, paragraffen bør tydeliggøres, således at det klart fremgår, hvad formålet er, så meget mere som det i bemærkningerne til denne paragraf udtrykkelig siges, at offentligheden unddrages al kontrol. For selv om lovforslagets store interesse knytter sig til producenternes forhold, har forbru-

gerne også krav på at vide, hvorledes instrumentet virker over for deres interesser.

Jeg hilser for så vidt dette lovforslag med glæde, som det nu lader til, at der skal ske noget på et område, som uden tvivl i nogle år har været forsømt. Men det foreliggende forslag indeholder jo kun, hvad landbruget selv uden lovgivning for længst kunne have indført, hvis blot der havde været det rigtige fodslag mellem de forskellige organisationer. Når man erindrer, hvad landbruget selv gennem de sidste 60-70 år har rejst af andelsorganisationer, kan man jo nok forundres over, at det ikke også har kunnet lykkes for dem at bage den sidste krans til kranssekagen, den, der skulle sørge for markedsanalyse, eksportfremstød og et mere organiseret salg. Men tiden har altså vist, at det kunne man ikke selv, og derfor må spørgsmålet nu løses ad politisk vej.

Nu får man efter alt at dømme denne lov, hvorefter landbrugsministeren får en bemyndigelse til at bestemme, hvordan tingene skal ordnes. Ingen vil vist misunde ministeren denne magt, og jeg vil gerne have sagt, at jeg opfatter den bemyndigelse, ministeren her vil få efter henstilling fra forhandling med landbrugets og eksportens mænd, således, at der i udtrykket „forhandling“ ligger mere end at forhandle, at der også bliver tale om at give råd og dermed at have påtaget sig et stort medansvar for de beslutninger, ministeren måtte træffe. Jeg kan godt indse, at lovforslaget også indebærer mulighed for politiske angreb på den siddende landbrugsminister, hvis der opstår vanskeligheder. Derfor vil jeg understrege, at det er min opfattelse, at det er de organisationer, som er repræsenteret i 9 mands udvalget, der har deres store del af ansvaret for lovens administration og dermed for, om der skal komme noget godt ud af det, der her gennemføres, det, som vi alle tror skal lykkes.

Om forslaget til lov om en kornordning for høståret 1958-59 har jeg ikke meget at sige, da det klart fremgår af lovforslagets indhold, at der tilsigtes en fast pris på brødkorn, og at det gennem et afgiftssystem forhindres, at der indføres foderkorn, som kan sælges til priser, der er lavere end de i lovforslaget foreskrevne.

Der står i § 1, at omsætningen af brødkorn

[Carl Petersen.]

er fri, men at landmanden indtil 1. maj 1959 kan afhænde det til de i loven fastsatte priser. Nu er det jo vanskeligt at bedømme, hvordan det i praksis vil virke, men umiddelbart er denne udformning tiltalende, da administration og oplagring på denne måde sikkert vil blive mindst mulig.

Det er alle interesseret i, og det må hilses med tilfredshed. Dog må man ikke opfatte det sådan, at der ikke kan opstå en situation, hvor prisen kan blive højere, og for at definere det helt rigtigt, må det vel siges sådan, at landmanden, hvis han selv vil, er sikret de i lovforslaget fastsatte priser med mulighed for, at de kan blive højere.

Jeg er blandt dem, der mener, at det er rigtigt at gennemføre disse foranstaltninger, fordi ordningen giver en vis stabilitet i priserne, og det er bl. a. stabilitet, der trænges til, for at landmanden kan disponere rigtigt. Men nægtes kan det vel ikke, at det kan friste de enkelte landmænd til at lægge større arealer ud med hvede og rug, end de ville have gjort, hvis der ingen ordning havde været. Dette skal siges som en advarsel til landmanden, at hvis man gør det, vil man sikkert skabe vanskeligheder for sådanne fremtidige ordninger — denne lov gælder jo kun for ét høstår. Jeg tror ikke, det vil tjene landbrugets interesser, hvis man gør det.

Angående de fastsatte priser har jeg ingen bemærkninger at gøre. Det kan altid diskuteres, om de fastsatte beløb er for høje eller for lave; bedømmelsen vil jo altid være afhængig af, om man er køber eller sælger. Men i dette tilfælde ved vi, at de er resultatet af de forhandlinger, der er gået forud, og derfor bør de være de gældende. Men en forhøjelse af rugbrødsprisen vil vel næppe kunne undgås; hvor stor, er det vel vanskeligt at sige noget om.

Det samme gælder med hensyn til afgiften på foderkorn. Bestemmelserne om, at afgiften sættes i relation til prisen på bacon, synes at være en ny opfindelse. Jeg har forstået, at dette skulle tjene til at skabe en vis ligestilling mellem det kornkøbende og det kornsælgende landbrug; og på papiret synes jeg også det ser pænt ud. Jeg tvivler derimod på nytten af det i praksis. Jeg forudser, at det vil skabe mange skuffelser hos

de enkelte landmænd. Det skal nok vise sig, at ordningen, når den praktiseres, i mange tilfælde vil virke mod sin hensigt. Når landmanden f. eks. foretager sit indkøb af foderkorn, når prisen på flæsk er høj, må han betale den høje pris; den dag han leverer grisen, er flæskeprisen måske lav, og han får et dårligt økonomisk resultat. Den mand, der har købt korn, mens flæskeprisen er lav, og sælger, når flæskeprisen er høj, får et godt økonomisk resultat. Den slags giver ingen stabilitet, og hvilken fornøjelse har man så i grunden af det hele? Men som sagt, jeg forstår, at der er ført lange og trange forhandlinger også om det spørgsmål, og derfor skal jeg heller ikke antaste resultatet. Lad det stå til oplysning for kommende slægter.

Jeg vil på socialdemokratiets vegne anbefale begge lovforslag til hurtig gennemførelse og forventer, at alle partier vil medvirke til disse foranstaltninger.

Sønderup: Det er meget nærliggende i dag, som Borgbjerg i sin tid gjorde det, indledningsvis at citere de bekendte verslinjer:

„Hvad skal jeg sige? Mine ord vil ikke meget sige.“

Forholdet er nemlig det, at behandlingen af de foreliggende lovforslag i henhold til alt det, der er gået forud, let bliver af ekspeditions-mæssig karakter, at vi kan få lov til at snakke, at sige vor mening om, hvad der er kommet ud af de implicerede parters forhandlinger, men at det ikke kommer til at øve nogen stor indflydelse på slutresultatet, fordi terningerne er kastet, linjerne er afstukket og flertalsregeringen har det i sin magt at få ophøjet forligsresultaterne til lov.

Så har vi for øvrigt på ny til overflod fået bekræftet, at i vor moderne tid er det ikke så meget i folketinget som i organisationerne, det foregår. Er det ved at gå i hårdknude med organisationsforhandlingerne, tilkalder man statsministeren, og han har almindeligvis evne til i et letfateligt sprog at give udtryk for sit syn på de foreliggende kendsgerninger. Det skal han efter sigende også have gjort i den foreliggende situation, og han skal have givet til kende, at varmegraderne i regeringens følelser over for landbruget ville svinge

[Sønderup.]

noget i takt med landbrugets villighed til at høje sig for de krav, der forelå om lønforhøjelser.

Det mest iøjnefaldende træk i billedet synes mig at være de meget begrænsede resultater, landbruget i sin helhed har måttet affinde sig med og det på et tidspunkt, da landbrugets vilkår ikke blot rent øjeblikkeligt er vanskeligere, end tilfældet har været i mange år, men da især det alvorlige i det mørke fremtidsperspektiv, der tegner sig for os, er afsætningen af landbrugsvarer i det hele taget, bl. a. som følge af høje todsatser og, hvad der er endnu værre, direkte spærrebestemmelser. Alle andre lande end Danmark giver deres landbrug favørstilling, og det kan vel nok være berettiget i den forbindelse ironisk at minde om, at den eneste form for favør, dansk landbrug har, er den, der består i en høj forlodsbeskatning af jorden. Der føres i dag i et omfang som ingen sinde før i den omkringliggende verden landbrugspolitik efter nationale linjer. Konkurrenceevne og gode kvaliteter tæller som følge heraf ikke nær så meget som forhen. Gennem mange år var der ellers i form af en stabil landbrugsproduktion og et konstant engelsk forbrug skabt en udvikling, der var udtryk for en tilpasning de to parter imellem af et sådant omfang, at det betød noget fundamentalt for de to lande til gensidig fordel. Denne epoke synes at være ved at rinde ud som følge af den subsidiepolitik, den selvforsyningspolitik, som England desværre er slået ind på.

De ændrede forbrugsvaner spiller en stor rolle, og det er hævet over enhver tvivl, at den øgede fritid også har det på sin samvittighed, at den på afgørende vis har ændret folks forbrugsvaner på fødemidlernes bekostning. Undersøgelser viser jo, at de stigende indkomster ikke har medført forholdsmæssigt øget forbrug af fødemidler. Nej, det er biler, det er fjernsynsapparater og meget, meget andet, der står øverst på folks ønskeseddel.

Det er forståeligt, alle vanskeligheder taget i betragtning, at der i den senere tid har været talt om nye og mere moderne og mere effektive salgsmetoder, og det ene af de foreliggende lovforslag, bemyndigelsesloven, er jo tænkt som et hjælpemiddel i så

henseende. Jeg tror meget gerne, at der ad disse veje kan hidføres et resultat, og at vi har noget at indhente i så henseende. Det er noget nyt, man står over for. Lovforslaget er for så vidt udtryk for en ramme-lovgivning, og det bliver spændende fremover at se, hvad man kan få i de rammer, og hvad man kan få ud af det til gavn og til fremgang for landbruget. Men vi gør sikkert klogt i at regne med, at den nationalpatriotiske landbrugsprotektionisme nu om stunder er så udpræget, at vi hurtigt kan komme ud for modforanstaltninger under en eller anden form.

Jeg antydede før, at landbruget i sin helhed ikke får megen hjælp eller støtte gennem de lovforslag, vi behandler. Det har den højtærede landbrugsminister jo for så vidt også selv givet udtryk for i sin fremsættelsestale. Man kan vel sige det sådan, at der finder en omlægning sted af indtjeningsmulighederne for de forskellige størrelsesgrupper inden for landbruget. Det store landbrug, det, som man betegner som det egentlig korndyrkende landbrug — altså et meget lille udsnit — får uden tvivl en fordel. Om husmændene kan holdes skadesløse ved fordelingen af kornpuljens midler, er foreløbig et åbent spørgsmål. Men hvad de mellemste brug angår, får de kun lidt eller ingenting; det er for øvrigt en brugsform, der kommer i svære vanskeligheder ved den udvikling, vi er inde i som følge af de forskellige lønstigningers omkostningsforøgende virkninger, for de mellemste brug har kun i begrænset omfang sparet dyr arbejdskraft gennem mekanisering.

Der findes jo så mange besynderlige paradokser her i tilværelsen, og et af dem består i, at det synes som om, at jo mere landbruget erhvervsmæssigt betyder for et land, des mindre hensyn bliver der taget til det. Det er i hvert fald i udpræget grad tilfældet i Danmark. Atter og atter er det fra landbrugets side blevet understreget, hvor skæbnesvanger den økonomiske udvikling var for eksport erhvervet, men det synes ikke at have gjort noget stort indtryk. Man kan diskutere, og man kan have afvigende opfattelser af en kornlovs betydning, men det står i hvert fald fast, hvad det angår, som vi i dag beskæftiger os med, at et afgørende moment for regeringen i den forbindelse først opstod fra det øjeblik, da der

[Sønderup.]

kom fagforeningsproblemer ind i billedet med hensyn til aflønning af visse kategorier af landarbejdere. Gennem kornloven søger man bl. a. at sætte de landbrugere, der er medlemmer af en arbejdsgiverforening, i stand til at udbetale højere lønninger; men det skulle ikke forbyde mig, om resultatet af lønforhøjelsen bliver, at de store gårde netop som følge af lønforhøjelserne føler sig tilskyndet til at give mekaniseringen en tand yderligere.

Det erkendes fra alle sider, at landbruget er det erhverv i vort land, der kan opvise den største fremgang i henseende til produktivitet. Gennem øget arbejde og rationalisering har man søgt at afparere de stigende omkostninger. Men vi er nu kommet dertil, at det ikke lader sig gøre længere, mulighederne er ved at være udtømt. Det synes der imidlertid ikke at være fuld forståelse for. Der blev for en tid siden foretaget en meget interessant gallupundersøgelse — for en gangs skyld var det ikke regeringens stilling i befolkningen, det drejede sig om, men et almindeligt erhvervsspørgsmål. Man spurgte befolkningen, hvordan den stillede sig til det store fald, der har fundet sted i eksportpriserne, og det resultat, der kom ud af det, gik ud på, at 60 pct. af de adspurgte fra landet som helhed og 74 pct. af hovedstadens befolkning var tilfredse med faldet. Det udfald vidner jo ikke om så forfærdelig megen forståelse for landbrugets og for landets økonomi, men det ligger vel i nogen måde på linje med den realitetssans — eller den mangel på realitetssans — der synes at have rådet hos nogle af dem, der har ansvaret for lønoverenskomsternes resultater.

På et tidspunkt, da der hænger en truende verdenssituation over vore hoveder og priserne på nogle af vore hovedeksportvarer er faldet så meget, at niveauet nærmer sig 1930ernes krisepreiser uden udsigt til, i hvert fald for smørrets vedkommende, stigninger foreløbig — på et sådant tidspunkt lagde arbejdsmarkedets parter op til og fik også gennemført en lønforhøjelse og en arbejdstidsforkortelse, der afgjort vil få omfattende konsekvenser. Der er ikke spor tvivl om, at arbejdstidsforkortelsen er det alvorligste moment i den forbindelse. Når slikt er muligt i depressionsperioder med

stor arbejdsløshed, bliver man nødt til for fremtiden at regne med, at i Danmark kan lønningerne kun bevæge sig i én bestemt retning, nemlig den opadgående, uanset de økonomiske tilstande i øvrigt.

Det tør nok antydes, at det er alvorlige perspektiver, der åbner sig for eksport-erhvervet. De herrer Thorsen og Eiler Jensen har da også fundet det fornødent at udsende en erklæring, for resten et meget interessant aktstykke, hvis egentlige indhold dels er selvmodsigende, dels er en anråbelse af alle gode magter om at mildne følgerne af det, de selv har været med til at sætte i værk gennem lønstigninger og arbejdstidsforkortelse. Der tales i erklæringen om betydningen af større opsparing, og det skal villigt indrømmes, at er der noget, vi trænger til, er det noget i den retning; det er altså velbegrunder. Men er man da ikke klar over, at øget fritid netop er opsparingens værste fjende, at øget fritid som oftest er lig et øget forbrug? Der er også grund til at minde om, at generaliseringen af arbejdstidens længde uanset arbejdsart og omfang og de vilkår, hvorunder det foregår, er helt uden mening og sammenhæng.

Det er velbegrunder, at mange inden for landbruget går rundt med visse bange anelser, når godsejer Juhl viser sig på arenaen, og jeg kan ikke lade være med at minde om, at under hensyn til de begrænsede resultater, han har nået for landbruget, og som landbruget har måttet affinde sig med, er det meget opsigtsvækkende, at Juhl stiller sig op som en handlingens mand, der har reddet unge landmænds eksistens ved sin medvirken. Så enkelt er det desværre ikke, og man har aldrig set mage til begrebsforvirring, for ikke at sige det stærkere. Godsejer Juhl sagde til et blad, da han skulle forklare de resultater, han har været medvirkende til at opnå i de forskellige forbindelser, at arbejderne stod fast, og så måtte liberalismens fane blegne. Ja, der var i hvert fald én mand, der ikke stod fast, og det var godsejeren. Havde han udvist lidt mere fasthed, var udfaldet nok blevet et andet. Godsejeren har også spøgfuldt udtalt sig om, at i sådan en situation kunne det ikke nytte, at man slog op i Højskole-sangbogen og sang nr. 7. Jeg ved ikke, om hr. Juhl kan synge, eller om han har kunnet

[Sønderup.]

synges, eller om han overhovedet kender indholdet af nr. 7, men det morsomme er, at han i hvert fald i handling har efterlevet den.

For hvad er det, der står i Kingos bekendte gamle sang? Ja, der står bl. a.: det eneste, jeg har at give, er hjertets inderlige tak. Hvor må det være skønt for statsministeren, thi den taknemlighedsfølelse, der tales om i sangen, er fra Juhls side kommet til udtryk gennem hans udtalelse om, at det vigtigste resultat bestod i, at landbrugets arbejdsgiverforening nu havde en kontakt med statsministeren, der gjorde det muligt fremover at drøfte erhvervets vanskelige stilling. Ja, tænk, hvilken nåde! Jeg tror nok, at godsejeren skal få rigelig brug for drøftelser med statsministeren fremover, for statsministeren har som den kloge general, han er, fat i den lange ende. Det, han skulle have med hjem til fagforeningerne, løber uafkortet for 3 år, men godsejerens kornlov gælder kun for 1 år ad gangen, og derfor kan værdien af en sådan kontakt godt træffe at blive af problematisk karakter. Der kunne også i mellemtiden træffe at hælde statsministeren noget menneskeligt på en eller anden vis.

Godsejeren har også haft videre planer om et økonomisk råd, af hvilket bl. a. finansministeren og nationalbankdirektøren skulle være selvskrevne medlemmer. Meget stillfærdigt kan man vist udtrykke det sådan, at nationalbankdirektørens udtalelser om landbrugets forhold på sparekassernes møde ikke har haft nogen særlig tillidvækkende indflydelse på bønderne. Den kendsgerning, at dansk landbrug leverer førsteklases fødevarer til priser, der ligger 25-30 pct. lavere end i andre lande, møder ingen påskønnelse eller forståelse. Hvad angår de i samme forbindelse omtalte mælkepriser, har jeg prøvet på at undersøge sagen nærmere; det viste sig, at de producentpriser, vi får her i Danmark, sammenlignet med alle andre lande er

betydeligt lavere, og den omstændighed, at Danmark trods mælkeordning og centralisering og alt, hvad der er sat i værk i den forbindelse, har de højeste distributionsomkostninger, kan bønderne ikke gøre for. Hvis vi tager gennemsnitspriserne for 1956, med andre ord de højeste, vi har haft i de senere år, ligger mælkeprisen for producentens vedkommende på 40 øre, men omkostningerne ved udbringningen har andraget ca. 33 øre, og de tal taler deres tydelige sprog.

Mit partis stilling til lovforslagene går ud på, at vi i et udvalg vil prøve på at opnå forbedringer. Vi mener, det er urimeligt, at rugen skal koste mindre end hveden. Brødkornspriserne i den sidste kornlov under den venstre-konservative regering lå på 52 kr., altså for rug 8 kr. og for hvede 4 kr. højere end det, der i dag er foreslået, og det på et tidspunkt, da omkostningerne var betydeligt lavere end nu.

Dertil kommer så yderligere det meget betydningsfulde, at bortset fra mejetærsket korn stilledes der ingen betingelser vedrørende vandindhold i den kornlov, vi havde i 1952; det gør der derimod i det foreliggende lovforslag. Bestemmelserne i lovforslagets § 1, stk. 3, om, at en vare ikke anses for at være normal tør, såfremt den indeholder mere end 17 pct. vand, er jo meget afgørende. Såfremt bjærgningsforholdene frembyder blot begrænsede vanskeligheder, vil en del korn enten blive afvist eller gjort til genstand for afkortning i prisen, et forhold, der sikkert vil give anledning til store skuffelser.

Vi har som bekendt i de sidste år haft en betydelig eksport af maltbyg, der har givet en del fremmed valuta. Jeg går ud fra og håber, at maltbygeksperten fortsat vil kunne foregå. Jeg tror, det har sin betydning, at vi fastholder de kunder, som vi gennem årene har fået.

Hvad angår bemyndigelsesloven, lovforslaget om afsætning af landbrugsvarer, vil jeg for en klarheds skyld gerne spørge landbrugsministeren, om affattelsen af § 2

[Sønderup.]

skal forstås således, at der ikke ifølge denne bemyndigelseslov kan iværksættes foranstaltninger i retning af en regulering af hjemmemarkedspriserne. Jeg har ellers forstået det således, at landbrugets folk regnede med, at bemyndigelsesloven også gav muligheder i så henseende, men det er måske en misforståelse.

Jeg er vidende om, at dansk frugtavl også gerne så sit forhold draget ind under bemyndigelsesloven, og jeg beder den højtærede landbrugsminister om at overveje det videre fornødne i så henseende.

Som før nævnt vil mit parti prøve på i udvalget at opnå forbedringer. Under hensyn til den modgående bevægelse, der gør sig gældende for landbruget i modsætning til alle andre erhverv, er landbruget ikke tilnærmelsesvis placeret ud fra begrebet ret og billighed. På et tidspunkt, da den overvejende part af befolkningen får højere løn og kortere arbejdstid, får landbruget det modsatte. Det har ikke blot måttet tage et prisfald, men må i tilgift finde sig i de forringelser, der flyder af nogle af de goder, som andre har opnået. Eksportforholdene og afsætningsvilkårene har vi kun begrænset indflydelse på, og så meget des mere burde alfa og omega i den økonomiske politik i et land som vort være en begrænsning af omkostningsniveauet. Det er da også det, landbruget atter og atter har betonet, men det går stadig den modsatte vej. Landbruget har altså ikke så forfærdelig meget godt i vente, hvad det angår.

Økonomiminister Bertel Dahlgaard talte i forne tider meget om den betydning, han tillagde det at få vor økonomi koordineret. Vi hører knap så meget til det nu længere. Vi har ellers fået ministre både for udenrigs- og indenrigsøkonomi og nordisk økonomi og hvad det hedder. Vi har ministre med og uden portefølje, men jeg har indtryk af, at bestræbelserne for den økonomiske koordinering absolut ikke er gået i den rigtige retning. Det hænger måske sammen med, at ministeriets indre forhold lægger beslag på kræfterne i henseende til koordinering.

Det er mærkeligt, som historien går i kredsløb. Vi har hørt beretninger om tider, da begrebet ødegårde spillede en rolle.

Det havde en uhyggelig klang, men det kan godt i vor moderne tid blive en realitet igen, før vi ved af det. Der er ikke så forfærdelig langt igen, før den dårligste jord ikke kan dyrkes med lønnende resultat.

Spørgsmålet om landbrugets ejendoms-skatte ønsker vi draget ind i forhandlingerne. Jeg tænker i den forbindelse på venstres og de konservatives forslag til lov om de faste skatter i kommunerne. Det vil også være rimeligt at afskaffe landbrugsejendomsskatte til staten. Jeg er vidende om, at finansministeren for ikke så forfærdelig lang tid siden har givet udtryk for, at statens økonomiske befindende var ret tilfredsstillende. Men selv før de forskellige lønstigninger fandt sted, var landbruget indtjeningsmæssigt set bagefter. Den udvikling er nu yderligere forstærket til ugunst for landbruget taget som helhed. Den begrænsede hjælp, som kornordningen indebærer, dækker kun en brøkdel af de forøgede omkostninger, det øvrige samfund nu for nylig i forbindelse med lønoverenskomstforhandlingerne har påført landbruget, og derfor er det altså nødvendigt med en lettelse af ejendomsskatterne. Jeg gentager: landbruget bør placeres på et stade, der i højere grad rimer med, hvad man forstår ved ret og billighed. Det kan ikke i længden være rimeligt, at landbruget skal være stødpude, og det kan ikke holde til at være stødpude for en forkert økonomi- og skattepolitik.

Jørgen Jørgensen (Ullerup): Jeg vil gerne begynde med at sige, at vi inden for det konservative parti naturligvis er villige til at medvirke til foranstaltninger, der kan rette noget på den ulykkelige situation, landbruget er blevet bragt i; det kommer vi simpelt hen ikke uden om at beskæftige os med.

Landbruget er blevet bragt i denne ulykkelige situation dels på grund af den efter min mening forvirrende subsidie- og beskyttelsespolitik, andre lande fører, og som vi ikke har nogen indflydelse på, dels og ikke mindst fordi landbrugets omkostningsniveau er helt ude af takt med landbrugets priser. Situationen er for så vidt værre, end den var i 1930'erne. Dengang var det galt på mange områder, men der var mere balance i tingene, hvad enten det drejede sig om

[Jørgen Jørgensen (Ullerup).]

arbejdslønningerne til håndværkere ude på landet eller om de varer, der skulle fremstilles. I dag er vi i den situation, at medens andre erhverv kan føre deres omkostninger over på priserne herhjemme og i alt fald endnu har kunnet indkalkulere dem for eksportens vedkommende, må landbruget selv bære byrden, og spændvidden bliver stadig større. Set med den fremtidige udvikling for øje er det såre betænkeligt, at landbrugets vilkår overhovedet ikke påvirkes af omkostningsniveauet. Rent psykisk må det virke uhyre hæmmende på dem, der skal disponere med længere fremtid for øje, og det er navnlig de unge landmænd, det her drejer sig om. Det virkede nærmest på dem som et chok, da pristallet steg, til trods for at smørret faldt med 2 kr. fra 5 kr. 50 øre til 3 kr. 50 øre. Det var for landmændene helt ubegribeligt, at noget sådant kunne ske, men tallene viste, at sådan måtte det være. Et sådant fald påvirker overhovedet ikke landbrugets omkostninger. På de mekaniske værksteder er prisen oven i købet steget, siden smørprisen var 7 kr.; det er blot et eksempel. Men så snart en vare forlader landmanden, er det helt andre omkostningsrelationer, der træder i kraft vendende tilbage som driftsudgifter fremover, udgifter, som i deres helhed betyder mere end lønforhøjelsen i øvrigt i selve bedriften.

Må jeg om de afsluttede lønoverenskomster sige, at for mig er det ganske klart, at når de andre erhverv skruer lønnen op, så må landbruget følge med. Det kan ikke nøjes med den sekundære arbejdskraft. Der må snarere kræves mere intelligens og mere soliditet i landbruget, hvor det drejer sig om arbejdskraft til benyttelse af de dyre maskiner eller til pasning af dyrene, end på en række arbejdspladser, hvor transportbånd og stopure er de ting, man regner med. I landbruget må man stole på den enkeltes evne til at vurdere en situation og hans ansvarsfølelse over for de levende ting, han har med at gøre. Det er noget, som rent logisk følger af sig selv, at når lønniveauet skrues op og vi vil bevare en arbejdskraft af samme kvalitet, bliver vi nødt til at følge med, og vi har desværre ingen steder at hente dækning. Vi kan måske forsøge yderligere indskrænkning af medhjælpen; det er

ikke til gavn for nogen, men anden udvej kan næppe anvises i øjeblikket.

Medens jeg således forstår nødvendigheden af lønforhandlingernes resultat, forstår jeg ikke, at den metode, der anvendes, kan holde. Den højtærede statsminister, der jo har manifesteret sine evner — også på dette område — som en slags overforligsmand, var så heldig, at forhandlingerne mellem landbrugets organisationer og den højtærede landbrugsminister trak så længe ud, at tidspunktet for afgørelsen faldt sammen med overenskomstforhandlingerne, og hvad enten det er rigtigt eller ej, er der ingen tvivl om, at det for den store del af landbruget, som vel også for andre, står sådan, at den højtærede statsminister billedlig talt har sagt til Arbejdsgiverforeningens formand og Dansk Arbejdsmands Forbunds formand: her har I en kage; kan I så se at få den delt, ellers vandrer den tilbage til køleskabet igen. Hvad enten det er rigtigt eller forkert, er det den almindelige vurdering af, hvordan det er gået til. Jeg tror, det er en såre farlig vej at betræde, hvis det skal være fremtidens metode, for nu foreligger der altså forslag til en kornordning, men den måtte jo være lige nødvendig, hvad enten man fik en aftale med Dansk Arbejdsmands Forbund eller ikke. Enten er en kornordning ønskværdig og nødvendig, eller også er den det ikke, og derfor er denne sammenkædning efter min opfattelse såre betænkelig.

Jeg skal ikke gå i detaljer med hensyn til de lovforslag, vi her har til behandling, men nu får vi altså en kornordning med glidende todsatser som resultat af forhandling med udentingsorganisationer, og jeg formoder, at den samlede regering og dens partier står bag dette toldforslag; visse medlemmer af den høje regering har vel glemt de stærke ord fra før i tiden om en toldpolitik's dødbringende virkninger, eller måske har de indset det forkerte i de udtalelser, de dengang fremsatte. Det skulle glæde mig, om det sidste var tilfældet.

Vi konservative har altid ment, at en aktiv erhvervs- og handelspolitik, hvori også indgår en fornuftig toldpolitik, er nødvendig også for os, når andre lande bruger disse økonomiske våben, så selve dette princip skal ikke møde modstand hos os.

Jeg håber, at vi i udvalget kan drøfte

[Jørgen Jørgensen (Ullerup).]

vilkårene for bevarelse af den eksport af maltbyg og såsæd, der er en særdeles vigtig indtægtskilde for landbruget, og som også det ærede medlem hr. Sønderup var inde på. Vi ville derfor også finde det rimeligt, om der i det velfærdsudvalg, eller hvad man skal kalde det — et 9 mands udvalg er det vist foreløbig, men jeg forstod på det ærede medlem hr. Carl Petersen, at 10 mand skal der i alle tilfælde være — der skal nedsættes vedrørende loven om afsætning af landbrugsvarer, bliver en plads for det store landbrug, der navnlig koncentrerer sig om denne eksport af maltbyg og såsæd. Denne eksport modsvarer i virkeligheden to tredjedele af det korn, vi importerer til foderkorn. Derfor er det uhyre vigtigt, at vi fastholder og nogenlunde sikrer de markedsforhold, der er på dette område, og jeg synes, det ville være rimeligt, om de folk, som nu engang har forbindelser i denne branche, fik lov til at være med, hvor der skulle tales om tingene.

Jeg skal med disse bemærkninger tilsige en velvillig behandling af kornordningsforslaget. Vi håber, vi kan drøfte os igennem tingene. Om det skal være de tal, der er nævnt i kornordningsforslaget, eller det skal være andre — som af det ærede medlem hr. Sønderup nævnt — skal jeg ikke komme ind på.

Jeg tror, det er en god ting, at vi nu får slået fast, at alle landbrugets organisationer erkender, at en rimelig kornpris er til alle landbrugeres gavn i det lange løb — selv om jeg er helt enig med den højtærede landbrugsminister i, at i første omgang betyder det ikke øgede indtægter for det samlede landbrug; ja, for det almindelige bondebrug, hvortil jeg hører, vil jeg tro, at hvis lovforslaget om salg af landbrugsprodukter føres igennem, vil det snarere i begyndelsen betyde udgifter.

Hvad dernæst lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer angår, vil jeg gerne sige, at § 1 er jo helt de Gaulle'sk for landbrugsministeren. Han får her en bemyndigelse, som han vel i og for sig ikke har bedt om; men nu får han den altså, og så håber jeg, at han vil være i stand til helt at magte den. Det får han jo nok — som også nævnt af andre ordførere — noget besvær med; ja, magte den kan han jo

sagtens, men han får nok noget besvær med at stille alle tilfreds i kraft af den lov, der her gives ham.

Vi er principielt imod disse udstrakte bemyndigelseslove og vil gerne i udvalget have en nærmere redegørelse for, hvorfor man ikke har ment at kunne klare sig med de frivillige aftaler med organisationerne, som man fra anden side har rejst ønske om. Vi har jo her i landet organisationer, der — for at sige det mildt — har en indflydelse, som ikke er ringe; derfor kan man ikke rigtigt forstå, at det ikke har kunnet lade sig gøre ved frivillige aftaler at klare dette problem, og vi vil som sagt gerne have nærmere rede på, hvorfor det ikke har kunnet lade sig gøre. Disse forhandlinger har jo været ført for lukkede døre, og vi har kun vore oplysninger fra aviserne. Derfor er det vel ikke urimeligt, at vi beder om at få dette opklaret; det er nemlig for os meget vigtigt, at den private handel ikke får ringere vilkår, end den har i øjeblikket. Der er for mig ingen tvivl om, at den private handel på en række områder har været banebrydende på nye markeder. Det er altid betydeligt nemmere, når en enkelt mand for egen regning løber en risiko — og så naturligvis også tager sin chance — end hvis sagen skal passere generalforsamlingen.

Må jeg i øvrigt spørge, hvad der skal ske med den i række dygtige eksportører af slagtekvæg og levekvæg, der gennem en årrække har skabt forbindelser i udlandet og fuldt ud har været konkurrencedygtige med priserne herhjemme?

Hele denne lovs gunstige eller mindre gunstige virkninger afhænger jo til syvende og sidst af, om man kan skaffe virkelig dygtige sælgere ude i verden, og om man vil betale dem for det arbejde, der giver noget, så man ikke falder for fristelsen — således som vi desværre oplever det på slagteri-generalforsamlinger — til i højere grad at drøfte størrelsen af direktørens løn, end hvilke resultater han har fået ud af det for virksomheden. Det, der skal ske, er et fremskud på ny basis. Der skal skabes nye initiativer. Det er ca. 10 år siden, vi med daværende folketingsmand Tesdorpf som ordfører fremsatte ønske om at få foretaget en dybtgående undersøgelse af mange af de ting, man her sigter mod. Dengang vandt det ikke i særlig grad ørenlyd; nu må v.

[Jørgen Jørgensen (Ullerup).]

håbe, at vi ikke kommer bagefter. Så forvirret som hele det europæiske marked — og også andre markeder — tegner sig, er det en stor opgave, landbrugets organisationer her går i gang med at løse.

Vi er naturligvis villige til i udvalget at arbejde med på den bedst mulige løsning, selv om vi, således som hele handlingsforløbet har været — med aftaler, der er truffet uden tvivl, med regeringsfartøjet sanktion formodentlig — må forbeholde os vor endelige stillingtagen til sagens afsluttende behandling. Om vor vilje til at arbejde med på en løsning af landbrugets vanskeligheder skal der ikke herske tvivl. Men jeg tror ligesom det ærede medlem hr. Sønderup, at man også bliver nødt til at interessere sig for andre ting. Jeg kan således nævne de faste ejendomsskatter. Jeg tror nemlig ikke, at denne situation for landbruget bliver et korttidsfænomen; jeg tror tværtimod, man må regne med, at det i hvert fald for smørproduktionens vedkommende vil blive et langtidsproblem, inden vi kommer ind i forhold, hvor landbruget vil være i stand til at bære de faste byrder, der forlods lægges på det. Jeg tror også, man bliver nødt til at interessere sig for de unge mennesker, der har købt landbrugsejendomme, og skabe mulighed for, at de kan blive fri for at betale skat af de afdrag på gæld, som de må præstere, for hvis de først skal skaffe indkomsten og derefter betale skatten, bliver der ikke noget tilbage til at afdrage på gælden med.

Jeg kunne for resten, inden jeg slutter, have lyst til at spørge regeringen, om den ikke har drøftet det tyske smørforbud set ud fra et aktivt handelssynspunkt med den tilsyneladende hyggelige minister Erhard, der var her forleden. Når vi nu, som jeg forstår, udelukkes fra Stresamødet, hvor landbrugsforholdene inden for de seks lande skal tilrettelægges, må andre udveje jo forsøges, og det skulle interessere mig at høre, om regeringen har benyttet lejligheden til at spørge minister Erhard, hvad det er for noget på nuværende tidspunkt at lukke for smørimporten fra Danmark.

Kirkegaard: Af bitter erfaring kender i hvert fald alle landmænd baggrunden for de 2 lovforslag, som her er til første be-

handling. Det er de store vanskeligheder, som landbrugets eksport møder næsten overalt, hvor vi søger afsætning for vor produktion. På markeder, som indskrænkes, fordi næsten alle lande søger at beskytte deres eget landbrug med statsstøtte, er det jo i perioder næsten umuligt at opnå fornuftige priser, når vore konkurrenter tilmed kan sælge billigere, end vi kan, fordi de opnår statsstøtte til deres eksport. Sådan er stillingen, og under de forhold vil jeg gerne påskønne, at landbrugets organisationer har taget initiativet til forhandlinger med regeringen, med landbrugsministeren, for at nå frem til foranstaltninger, som vi tør forvente kan bedre vor stilling med hensyn til afsætningen af vore eksportvarer.

Landbrugets faglige arbejde — det faglige arbejde, som er forudsætningen for produktionen — sådan som det har været udført fortrinsvis gennem Landbo- og Husmandsforeningerne, har efter min bedste opfattelse været i meget gode hænder. Det kunne formentlig ikke være organiseret anderledes, i hvert fald ikke bedre, og det har givet resultater, en mægtig fremgang i produktion og udbytte både i mark og stald. Men arbejdet med afsætning og salg af vor produktion er næppe lykkedes i samme omfang. Om det er der i hvert fald nu og da udtrykt tvivl. Det skal jeg ikke komme dybere ind på ved denne lejlighed, men bare sige, at hvis noget er forsømt i så henseende, drejer det sig om nu i løbet af et par år at indhente det forsømte. I så henseende håber jeg på — og det gør vi formentlig alle sammen — at den organisation, de nye rammer, som nu skabes på baggrund af de mange forhandlinger, som er ført mellem organisationerne og landbrugsministeren, må vise sig at være brugbare redskaber. Det går jo ikke an, sådan som vi har gjort i mange år, at vi konkurrerer med os selv ved underbud på markederne. Det har vi gjort i mange år, og det må høre op. Sund fornuft siger os, at dette må vi bringe til ophør, og jeg tror i og for sig ikke, det vil volde store vanskeligheder at afskaffe det.

Derimod tror jeg ikke, det vil blive så let at finde nye markeder. Jeg hører ikke til dem, der tror, at nye markeder ligefrem hænger på træerne uden for vort lands

[Kirkegaard.]

grænse. Derfor tror jeg, det er muligt og meget sandsynligt, at de mænd — både de mænd, som vore organisationer vælger, og måske i særlig grad dem, som vore organisationer ansætter til at udfylde de rammer, jeg nævnte for lidt siden, og som altså også får et ansvar inden for de rammer — i bogstaveligste forstand må ud i verden, ikke bare for at finde afsætning for den produktion, vi har i dag; de bliver måske også nødt til at prøve på at skabe et helt nyt behov for varer, som vi så prøver at dække for simpelt hen at opnå den eksportindtægt, som vort land ikke kan undvære, hvis vi vil gøre os håb om at opretholde vor nuværende høje økonomiske standard. Der vil blive stillet store krav til de mænd, jeg her har nævnt. De får heldagspladser, om man må bruge det udtryk. Jeg kan i øvrigt tilføje, at der bliver også stillet store forventninger til de mænd. Det sidste vil jeg forfærdelig gerne understrege. Jeg tror, det er rigtigt, at både de aftaler, som er truffet, og de lovbestemmelser, som foreslås, indeholder bestemmelser om, at den helt nødvendige eksportoffensiv, som nu sættes i gang, ikke må strande på grund af pengemangel. For det er der sørget, og det er jeg tilfreds med.

Sammen med lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer er der jo også fremsat forslag om en kornordning. Selv om jeg ved, at der blandt landmænd er delte meninger, når der tales om en kornordning, så vil jeg for mit vedkommende meget anbefale forslaget. Se, når det trods dårlige afsætningsforhold og små priser alligevel fra forskellige sider hævdes, at vi skal fortsætte med den størst mulige produktion og også med den billigst mulige produktion, er jeg selvfølgelig ganske enig i det sidste. Selvfølgelig skal vi til enhver tid producere så billigt som muligt for at opnå den størst mulige fortjeneste; det er klart, det er alle enige om. Men om vi også skal producere mest muligt under alle forhold, er der måske ikke helt enighed om. Nu tror jeg for mit vedkommende ikke, vi skal nedsætte produktionen i almindelighed. Det mener jeg ikke; jeg mener i øvrigt, der er visse områder, hvor vi kan øge vor produktion; det vender jeg tilbage til om et øjeblik.

Men over for dem, der tror, at vi også skal øge produktionen væsentligt ud over den, vi har, tør jeg måske gøre den bemærkning, at smørprisen i dag er katastrofalt lav; baconprisen har været nede to gange, men er heldigvis kommet op igen; under sådanne uroforhold mener jeg det er nødvendigt, at enhver producent til enhver tid prøver på at holde sit marked under observation og simpelt hen, så vidt som det nu er gørligt, forsøger at beregne, hvad markedet til enhver tid kan tage, og så må han i et vist omfang — i det omfang det er muligt — indstille sin produktion efter det, markedet kan tage, for at undgå for store og for lange perioder med tab. Gør han ikke det, kommer han altså ud for kedelige overraskelser. Efter det lovforslag, som foreligger, og som jeg forventer bliver vedtaget, går jeg ud fra, at der vil blive gennemført en systematisk undersøgelse af vore muligheder i så henseende.

Nu ved jeg meget vel, at når vi diskuterer, hvorvidt det er forsvarligt at afdæmpe produktionen en smule, kan man sige, at der er en risiko ved at overlade sine konkurrenter nogen del af markedet. Det er farligt, det skal erkendes klart; men på den anden side er forholdet det, at hvis vi og andre lande, der producerer fødemidler, fortsætter produktionen i takt med prisfaldet, så er der en fare for, at markedet bryder helt sammen. Der er altså forhold her, der må afvejes.

Den kornlov, som her er foreslået, medfører, det håber jeg, en moderat afdæmpning af vor produktion, men jeg er ikke sikker på, at dette vil give sig udtryk i en mindreindtægt til dansk landbrug. Det er jeg ingenlunde sikker på. Jeg kan her pege på, at vi i hvert fald på visse områder — jeg skal nok lade være med at sige i enhver henseende, men på visse områder — nok har et lille forspring med hensyn til kvaliteten, og jeg tror, at forholdet vil vise sig at blive det, at i jo mindre mængde en kvalitetsvare kommer frem, des større bliver prisforskellen mellem det, som jeg vil kalde luksusvarer, og den almindelige handelsvare, og det kunne altså give os en lille gevinst.

Så kommer jeg til det, jeg for et øjeblik siden sagde jeg ville nævne, at vi har visse muligheder for forøgelse af vor produktion. Jeg tror altså ikke, at vi i øjeblikket skal øge

[Kirkegaard.]

vor produktion, slet ikke, af smør naturligvis ikke, fordi prisen er katastrofalt lav, og måske heller ikke af bacon, men derimod tror jeg, at det går an at øge vor produktion af planteprodukter.

Lad mig sige det meget kortfattet på den måde, at jeg tror, det går an, at vi presser vor jord for et par fold endnu. Og så tror jeg, at det er rigtigt, som kornloven forudsætter, at vi i stort omfang skal bruge vort eget korn til brød og, når forholdene er til det, skal sælge ud direkte af såsæd og maltbyg; det er i øvrigt nævnt af tidligere ordførere. Jeg tilføjer, at vi også skal sælge, hvad vi kan, af frø, sukkerroer, kartofler o. s. v. Hvis vi gør det, føler jeg mig overbevist om, at det går an at foretage en forædling af resten af vor avl, en forædling, som måske skal være anderledes og stærkere end i øjeblikket. Her er det, at afsætningsrådene, kontaktudvalgene o. s. v. må se at finde veje. Jeg mener i øvrigt, at afsætningsrådene skal beskæftige sig med mere end netop at afsætte forædlede fødevarer. Enhver, der driver landbrug, ved, hvor værdifuldt det er bare at have en enkelt mark med en salgsafgrøde. Så grove salgsafgrøder som f. eks. sukkerroer og kartofler har været et overordentlig stort gode for mange landmænd, ja, har været af afgørende økonomisk betydning. Derfor nævner jeg det her, også fordi det forekommer mig at være næsten helt utænkeligt, at vore muligheder med hensyn til afsætningen af salgsafgrøderne er udnyttet fuldt ud. Det kan jeg ikke tænke mig er tilfældet. Der er nok at tage fat på, og der er brug for de råd, som bliver nedsat.

Kornlovens priser vil jo i ganske særlig grad berøre rugen. Det er den kornsart, som vil få den største stigning efter kornlovens satser. For mange landmænd, de landmænd, som af en eller anden grund sælger brødkornet lige fra tærskværket, i høsten som vi siger, vil den have stor betydning, men ellers vil kornloven med de kornpriser, vi har i dag, ikke få nogen stor direkte virkning. Kornpriserne er jo steget i de sidste uger, og det tror jeg ikke at vi, der driver landbrug, i almindelighed skal være kede af; dér er jeg ganske enig med det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ulle-

rup), for jeg mener, at det er ganske sikkert, at vi ikke ret længe ad gangen kan have lave kornpriser og så få gode og tilfredsstillende priser på flæsk, kød, smør o. s. v. Den mulighed tror jeg ikke foreligger. Derfor er det så afgjort til gavn for det samlede danske landbrug, at vore kornpriser ikke bliver for små. Som kornloven er foreslået, træder den automatisk i kraft, når kødpriserne falder, eller når flæskepriserne falder, med den virkning, at de store gårde formentlig omtrent i samme omfang, som vi har kendt det tidligere, vil fortsætte med at sælge korn, medens derimod de almindelige bøndergårde og det mindre landbrug så kan fortsætte med en ret normal dyrisk produktion, idet den store fare for et stort fald i priserne som følge af overproduktion jo i nogen grad fjernes derved, at de store gårde sælger korn fremfor at gennemføre en stor dyrisk produktion. Således som jeg har prøvet på at fremstille det, mener jeg, at kornlovens mening og hensigt er. Derfor kan jeg ikke sige, at den ensidigt er til gavn for det store landbrug.

Af enkeltheder vil jeg kun nævne en enkelt ting i relation til det, det ærede medlem hr. Sønderup sagde om rugprisen. Det ærede medlem nævnte ikke, at han vil have rugprisen sat op, men jeg forstår altså, at han vil have, at rug- og hvedeprisen skulle falde mere sammen her, end de gør i dag. Jeg har gjort mig nogle af de samme tanker om rugprisen, som det ærede medlem hr. Sønderup altså blot antydede, at rugprisen burde ligge noget højere i forhold til hvedeprisen, end det altså er foreslået. Det er ikke, fordi jeg nu vil prøve på at holde noget foredrag om hvededyrkning, men hvede er en krævende afgrøde. Den kræver den bedste placering i sædskiftet; hvis ikke den får den placering, giver den for lidt, og der er store udgifter både til gødning og til den kostbare jord ved at dyrke hvede, som jo er belagt med store skatter. Hveden er næsten overfølsom over for sygdomme, og derfor går udbyttet af hveden ikke så sjældent ned på niveau med udbyttet af rugen, og somme tider langt derunder. Jeg tror i øvrigt, at de officielle tal fra forsøgsvirksomhederne viser, at hveden ikke giver væsentlig større udbytte end rugen. Dertil kommer, at det er yderst begrænset, hvor stort et areal man kan tilså

[Kirkegaard.]

med hvede. Helt anderledes er det med rugen; man kan tilså enhver mark med rug, og jeg er tilbøjelig til at bedømme forholdene således — jeg kender mine kolleger — at hvis det ser ud til, at der bliver en særlig lav foderkornspris, er det naturligt, at de vil benytte sig af det og så store arealer til med rug, og da bliver resultatet, at staten kommer til at råde over væsentlig større kvantiteter af rug, end den kan bruge. Rugen er vanskelig at opbevare, og det bliver altså til tab på skatteydernes regning.

Jeg har gjort mig de samme tanker som det ærede medlem hr. Sønderup, men jeg er ikke helt sikker på, at det er forsvarligt at sætte rugprisen op.

Jeg har blot en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup), der nævnte, at under krisen i 30erne var der ligesom en lille smule mere balance i forholdene end i dag. Det er muligt, jeg ved det i og for sig ikke; men der er i hvert tilfælde en afgørende forskel på krisen i 30erne og den, vi har i dag — jeg nævner det, for det var jo en utrolig pessimisme, det ærede medlem hr. Sønderup gav udtryk for — at under krisen i 30erne var det således, at hvis en dansk landbruger kom i økonomiske vanskeligheder, måtte han gå fra sin gård med tomme lommer og omtrent klædt af til skjorten, som vi siger. Forholdet er et ganske andet i dag. Statistikken viser jo, at landbrugerne selv ejer ca. $\frac{2}{3}$ af værdien, og det vil sige — hvis vi tager gennemsnittet for almindelige bondgårde, der koster omkring 300 000 kr. — at ejeren har en formue på 200 000 kr. stående i den. Det er noget bedre, det er væsentlig bedre end i 30erne. Nu ved jeg godt, at det er gennemsnitstal, der rækker lige fra den gård, der måske er behæftet op til 90 pct., til den, som er gældfri, men jeg mener i hvert tilfælde, at det er urimeligt at sammenligne stillingen for landbruget i dag med krisen i 30erne.

Så nævnte det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup), at han mente, at de unge mennesker, der købte ejendom, skulle have skattefrihed med hensyn til afdrag på gæld. Jeg mener, at der stadig væk gælder en lov om, at unge mennesker, som for første gang går ind i et dansk erhverv, normalt får lov til at afdrage indtil 3 000 kr. af

deres gæld hvert år, uden at dette beløb tillægges deres indkomst.

Med disse bemærkninger vil jeg anbefale lovforslaget.

Alfred Jørgensen: Det forslag til lov om en kornordning for høståret 1958-59, vi her skal tage stilling til, kan nok sætte tankerne i gang og sindene i bevægelse. I sin fremsættelsestale kommer den højtærede landbrugsminister ind på en omtale af den pris- og afsætningskrise, der har ramt dansk landbrug, idet ministeren særlig fremhæver den katastrofalt lave smørpris. Jeg er enig med ministeren i hans betragtninger, men må dog mene, at der ikke kan være nogen særlig forbindelse mellem den foreslåede kornordning og den lave smørpris, idet det landbrug, der især er baseret på kornavl, ikke er afhængigt af smørprisen. Mere naturligt er det, at kornloven sættes i forbindelse med overenskomsten om de forhøjede lønninger inden for landbruget, og det er i erkendelse af den værdi, der ligger i, at arbejdsfreden nu er sikret for en 3 års periode, at retsforbundet har givet tilslutning til denne lovgivning; men vi finder på den anden side, at prisen er høj, og vi er ikke blinde for faren ved at slå ind på en vej, hvor vi imødegår pris- og lønstigning med varefordyrelse.

I sin fremsættelsestale gør den højtærede landbrugsminister opmærksom på, at når danske landbrugsvarer er ude for afsætningsvanskeligheder, må årsagen først og fremmest søges i den subsidiepolitik, som mange lande praktiserer, når det drejer sig om deres egne landbrugsprodukter. På den måde fremmes en kunstig produktion af landbrugsvarer, der sker let en overfyldning af vore traditionelle markeder, og resultatet kan blive prisfald og begrænsning af importen. Denne fremstilling er utvivlsomt rigtig, men den nævner kun de ydre årsager til vore vanskeligheder og tager ikke de indre årsager med, nemlig de opskruede produktionsomkostninger. Her tænker jeg særlig på personlige skatter og renter. Nu betales der, foruden personlige skatter, renter af bygningerne og renter af jordværdien, skatter af bygningerne og skatter af jordværdien. Med den grundskyldlovgivning, som de tre regeringspartier er enige om at gennemføre, ville der kun være at betale rente af bygningsværdien og

[Alfred Jørgensen.]

grundskyld af jordværdien. På de vilkår ville det være lettere at være ung landmand. På den måde imødegås også krisens indre årsager, de indenrigske årsager, og grundskyld vil som en konjunkturbestemt afgift i modsætning til skatter og renter i sig selv afsvække en begyndende krisens virkninger.

Jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg er meget skeptisk over for kornloven som middel mod kriser. Det hed sig, da spørgsmålet blev rejst, at et enigt landbrug stod bag ønsket om en kornordning, og det påvirkede os i vor stillingtagen. Nu har jeg imidlertid indtryk af, at det var organisationerne, der rejste kravet, og at tilslutningen fra de brede lag er mindre end formodet. Heri ser jeg et lyspunkt. Det kunne se ud til, at der blandt danske bønder er mange, som ikke ønsker at sælge deres frihed og gå ind under et system, der er præget af administration, kontrol og besværligheder. At det vil blive indviklet både at administrere og fortolke loven, er der vist ingen tvivl om.

Der er i dette lovforslag meget, som ikke huer mig. Mest foruroliget er jeg over, at det på afgørende måde bryder med noget, der er bærende i dansk landbrugs traditioner, noget, man har været stolt af på standens og på landets vegne. Der står i bemærkningerne til lovforslaget:

„Der findes nu eksempler på, at der her til landet indføres korn til priser, der ligger meget væsentligt under, hvad landmændene modtager derfor i eksportlandet“.

Minder dette ikke om den situation, der opstod i 1880'erne, da det billige korn strømmede til landet fra Amerika? Også dengang rejste der sig krav om, at man gennem en kornlovgivning skulle dæmme op for strømmen af det billige korn, men det var ikke de røster, der blev de sejrende, og det tjener til ære for dansk landbrug, at man tog krisen dengang, som man gjorde: tog imod det billige korn, omsatte det i forædlede landbrugsprodukter og sendte

det ud af landet igen og derved lagde grunden til det høje stude, som dansk landbrug har bevaret indtil i dag.

Det var situationen om landbrugets lønninger, der stillede os over for spørgsmålet om en kornordning. Nu er arbejdsfred jo et stort gode, og vi fik den sikret denne gang, men prisen var høj, og det må gøres klart ved denne lejlighed, at den lovgivning, vi gennemfører her, ikke kan være og ikke må blive permanent i dette land. Et statsdirigeret landbrug passer ikke til de danske frihedstraditioner og kan kun være en overgang.

Hvad bemyndigelseslovforslaget angår, er det i og for sig lettere at give sin tilslutning dertil, idet det hviler på et ønske fra landbrugsorganisationerne og er fremsat i forståelse med privathandelen og industrien. Lovens formål er at åbne og befæste nye markeder og søge vore produkter afsat til lønnende priser, og selv om loven får en længere løbetid end kornloven, er dens gyldighed dog begrænset til en 3 års periode. Jeg er ikke i tvivl om nødvendigheden af at iværksætte sådanne markedsanalyser, som lovforslaget tilsigter, og følge disse undersøgelser op med en konsekvent reklame- og propagandakampagne. Et sådant arbejde skulle jo også kunne iværksettes af de nævnte organisationer uden bemyndigelseslovgivning med den støtte, som er nødvendig i starten i form af garanti for et lån, idet man må regne med, at et sådant fremstød, som der må blive tale om, vil strække sig over lange perioder og kræve indsats af betydelige økonomiske midler.

Jeg vil her pege på et af de oversøiske markeder, nemlig USA, hvor der ligger store muligheder for afsætning af danske landbrugsprodukter, men kun under forudsætning af, at vi indordner os under de krav, der gælder for dette særprægede marked. Det gælder vore slagteriprodukter, som fuldt ud er konkurrenceedygtige over for de varer, der produceres i USA. Det er nu engang sådan, at det flæsk, der produceres af mælk og byg, nok kan måle sig med

[Alfred Jørgensen.]

det, der produceres af vand og majs. Det er kvalitet, det gælder, og de danske varer er af en fremragende kvalitet.

Man kan købe dansk smør i butikkerne i New York, men det nytter jo ikke, når vi ikke sender det smør over, som amerikanerne vil købe. De vil have usaltet smør, og så nytter det ikke at sende saltet smør dertil. Vi må være klar over, at det, der kræves, for at danske landbrugsvarer skal kunne klare sig i konkurrencen, er kvalitet, standardisering og propaganda, og vi må ikke regne med, at vi på det amerikanske marked har muligheder for at afsætte et pludseligt opstået overskud af landbrugsvarer. Der kræves et salgsarbejde tilrettelagt på lang sigt, sådan som vore udsendte økonomiske eksperter stedse hævder.

Kunne disse synspunkter ved denne lejlighed blive slået fast og kunne der skabes forudsætninger for deres gennemførelse, vil jeg anse denne drøftelse for nyttig og værdifuld.

Fuglsang: Det er ikke, fordi jeg mener, at man altid skal grave i fortiden eller gøre tingene værre, end de er, men da nu det ærede medlem hr. Sønderup gav sine tanker udtryk i et citat, kan jeg vel også gøre det. For mit vedkommende skal det være et af den gamle radikaler Hørup, som i sin berømte Havdruptale talte om, at den lumpneste politik af alle er den, hvorved man rotter sig sammen om at plyndre dem, der er fattige, og sætter overklassen på nakken af dem, der har mindst at stå imod med.

Et ganske godt udtryk for de her fremsatte forslags krakter får man på en vis måde ved at se på den umiddelbare baggrund for deres fremsættelse. Den var, som det ærede medlem hr. Carl Petersen allerede har sagt, på den ene side en række krav, som for længst var stillet til regeringen af Landbo- og Husmandsforeningerne. På den anden side var der imidlertid forhandlingerne om landbrugets arbejdsoverenskomster, hvorunder arbejderne krævede sådanne forbedringer, at de nogenlunde kom på højde med andre arbejdere, medens arbejdsgiverne deres vane tro og under kraftig udnyttelse af den økonomiske situation i landbruget krævede direkte lønmæssige

forringelser. Set herudfra er det, f. eks. bladet Arbejdsgiveren kendetegner forslagene som den politiske kompensation for de efter min mening ellers ikke overvældende faglige indrømmelser, man måtte gøre landarbejderne.

Lad mig slå fast, at vi kommunister på ingen måde undervurderer virkningerne af den udvikling, der har fundet sted med hensyn til landbrugets afsætnings- og prisforhold, sådan som den mest grelt er kommet til udtryk gennem smørprisens halvering fra 7 kr. til 3 kr. 50 øre pr. kg i løbet af et par år. Men når det er sagt, vil jeg gerne udtrykke en vis skepsis over for netop de landbruger kredse, som klager mest højlydt, og det er jo ikke husmændene, som mest aggressivt søger at udnytte situationen til at stille netop deres egne klasseprægede krav. De, som først og fremmest rammes af førnævnte prisfald på smørret, er naturligvis de, der producerer det, og det vil sige småbruget. Dette er overhovedet nødt til at have den størst mulige husdyrproduktion for at få det hele til at gå rundt, medens man for de store ejendommers vedkommende har set en vis tendens til som modvægt mod prisudviklingen at gå over til kvægløst landbrug.

Hårdt ramt er dernæst i særlig grad de, der har købt dyrt, og som derfor i mange tilfælde — og også det gælder i særlig grad de, der kommer fra småkårsbjerg — må klare en stor gæld med høje renter og store afdrag. At det er sådan, kan aflæses af de nøgne tal i Landøkonomisk Driftsbureaus beregning af det, man kalder familiens opnåede arbejdsfortjeneste og indtægten af den gældfri ejendom gennem de senere år. Ser man på huse med under 10 ha, lå indtægten i 1950-51 på 7 700 kr., nåede et højdepunkt på 9 900 i 1952-53 og var sidste år, i 1956-57, nede på 8 800 kr. For gårde med 20-30 ha gik indtægten fra 14 800 kr. i det første år over en topindtægt på 16 000 kr. til 15 100 kr. i fjor. Men ser man derimod på de største ejendomme, dem med over 100 ha, havde de de første år over 65 000 kr. i indtægt, og de sluttede i fjor med 53 800 kr.

Disse tal skulle tilstrækkeligt klart vise — for at bruge Hørups ord — hvem der i øjeblikket har mest og hvem der har mindst at stå imod med, og altså også hvem der

[Fuglsang.]

har mest brug for støtte og hensynet fra lovgivningsmagts side. Netop disse tal giver vel også den rette baggrund for en bedømmelse af de to lovforslags reelle indhold.

Det drejer sig for det første om en kornordning, og her er det jo ganske klart, at enhver kunstig forhøjelse af kornprisen er til gavn for dem, der sælger korn, medens den derimod betyder en byrde for alle dem, der køber korn og kornprodukter, hvad enten disse er beregnet til dyreføde eller til menneskeføde.

Hvad denne side af sagen angår, var det ifølge statistisk departement i 1951-52 sådan — jeg har ikke nyere tal — at 26 000 ejendomme, d. v. s. en ottendedel af alle ejendomme, havde salgsoverskud af korn og kraftfoder svarende til i alt 2¼ mill. tdr. Af disse faldt ca. 2 mill. tdr. på de 4 000 største brug, dem over 60 ha. Over for disse sælgende ejendomme stod der 180 000 ejendomme, som købte i alt 2,7 mill. tdr., deraf langt den største del små ejendomme med under 10 ha.

Uanset hvordan tallene ligger i dag, er tendensen klar. Hver eneste kronens kunstig stigning eller kunstig opretholdelse af kornprisen betyder, at meget store beløb flyttes fra de smås over i de stores lommer eller, for at bruge Hørups ord, over til en mindretallig overklasse fra de små, som har mindst at stå imod med. Et tilsvarende forlig i 1934, hvor husmandslederne ligeledes gik med til en kunstig kornpris, kom i løbet af 1930'erne til at koste husmændene 250 mill. kr.

Jeg har set en tilsvarende foreløbig beregning af, hvad de forskellige brugsstørrelses indtægter ville være, hvis man går ud fra sidste års produktion, med samme forbrug af produktionsmidler og arbejdskraft, men med de nugældende lønninger og skatter og med de kornpriser, som er tænkt garanteret gennem forliget. Efter dette skulle husmændenes gennemsnitsindtægt blive 6 700 kr., et yderst beskedent beløb, når man tænker på, at netop de små kommer til at bære deres del af de prisstigninger, som følger med, og at netop de små ikke just hører til dem, der har den billigste gæld. Gårdenes indtægt skulle efter samme beregning blive 9 000 kr., medens de største

gårde stadig væk ville nå en indtægt på 23 100 kr.; men for deres vedkommende er der en mulighed for at imødegå indtægtsnedgangen ved yderligere begrænsning af arbejdskraften. Det er jo for øvrigt for dem ingen ny metode.

Det kan i denne forbindelse vel nok være nyttigt at kaste et blik på den baggrund for lovforslagene, som udgøres af landarbejderne og deres overenskomster. Man har på dette område i årevis hørt den samme sang om de høje arbejderlønninger, som skulle udgøre en af de mest tyngende omkostninger for landbruget. I virkeligheden ser det sådan ud, at ganske vist er landarbejderlønningerne nominelt steget, men dette er mere end opvejet ved tilbagegangen i landbrugets arbejdskraft. Således er fra 1953 til 1956 landbrugets samlede lønudgift gået ned fra 1 091 mill. kr. til 1 066 mill. kr., altså med 25 mill. kr. — Der har også lydt beklagelser over arbejdsledsforkortelsen, men denne må dog ses på baggrund af, at landbruget er den gren af dansk erhvervsliv, som har kunnet notere den højeste produktivitetsstigning. I den samme periode, altså fra 1953 til 1956, hvor altså landbrugets samlede lønudgifter er faldet, steg dets nettoindkomst med 240 mill. kr. På denne baggrund og i betragtning af kornsalgets betydning for de største brug tør det vist siges, at de både har forstået og været i stand til at presse citronen, når det gælder om at skaffe sig kompensation.

For mig og for øvrigt også for andre af de ærede ordførere har det spørgsmål rejst sig, hvordan man beregner en rimelig kornpris, en kornpris, som er rimelig nedad af hensyn til producenterne, og som har en rimelig grænse opad af hensyn til køberne. Man har i lovforslaget, vel nok som en slags indrømmelse til husmændene, foreslået afgiften reguleret i en vis takt, svarende til baconpriserne; man har altså søgt at tilstræbe en vis balance mellem pris og omkostningsniveau. Noget sådant har man derimod ikke gjort, da man fastsatte kornpriserne. Går man ud fra Landøkonomisk Driftsbureaus beregninger, var produktionsprisen pr. kilo korn i 1955-56 — når udgifter til udsæd, gødning, legemligt arbejde, hestekraft, traktor- og maskinleje, andet inventar, el-kraft, bindegarn m. m. var betalt — 23,2 øre.

[Fuglsang.]

Lægges hertil andre poster, hvoraf driftslederlønningen var den største, samt bygninger, forrentning, skatter, grundforbedringer m. m., kommer man op på i alt 34,8 øre. Men jeg ser ikke i noget af disse to tal en motivering for de priser, som er foreslået, 44 kr. for rug og 48 kr. for hvede.

En anden indrømmelse til husmændene havde man vel tænkt sig, da man talte om, at en del af importafgifterne skulle bruges til billigørelse af foderstoffer. Dette er nu ifølge § 8 ændret sådan, at disse afgifter indgår i en fond, som administreres efter forhandling med Husmandsforeningerne, Landboforeningerne og Tolvmandsforeningerne.

Med lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer søger regeringen jo at imødekomme det krav, som Landbo- og Husmandsforeningerne havde stillet for at gennemføre et samlet udbud af deres varer. Det er ikke just liberalismen, som præger et sådant forslag; i den henseende har livet og dets praktiske krav været lidt hård ved de liberale idealer.

Det får mig for øvrigt til at tænke på en samtale, jeg for nylig overværede mellem et par østtyske landmænd og et par danske kolleger, hvor disse sidste spurgte deres tyske kolleger om, hvordan det dog var muligt at arbejde og producere i et land med planøkonomi, med fastsatte priser og produktion o. s. v., om det ikke virkede dræbende på initiativ, arbejdslyst og skaberglæde. Hertil svarede tyskerne, der netop havde fulgt den seneste tids udvikling hos os, at de vilkår, vi arbejdede under, og det, som disse forslag er udtryk for, i høj grad mindede om planøkonomi; der var bare den forskel, sagde de, at nede hos os prøver vi at lægge planer på forhånd for at undgå katastroferne, her prøver man at dække brønden til, når barnet er druknet, når det er blevet galt og man skal prøve at redde stumperne.

Hvad selve det foreliggende forslag angår, finder vi kommunister det for så vidt naturligt, at landbruget samordner — som man foretrækker at kalde det — sin afsætning udadtil. Det gælder med hensyn til den meget omtalte reklame, det gælder, som det også på anden vis er kommet til udtryk i lovgivningen, med hensyn til kvalitetskontrol, og det gælder især for at hindre forskel-

lige enkelteksportører i at undergrave såvel hinanden som den samlede danske landbrugsomsætning.

Vi er derimod mindre glade ved sagens anden side, den, der vender indad mod hjemmemarkedet. Jeg mindes en tidligere udtalelse af dr. Nyboe Andersen, fra den tid da de gamle eksportudvalg blev ophævet, en udtalelse, hvori han advarede landbruget imod at udnytte den monopolstilling, det havde i kraft af sine stærke økonomiske organisationer, til at presse den størst mulige gevinst ud af de danske forbrugere. Husk, sagde han, den tid er forbi, da vi kan være ligeglade med hjemmemarkedet.

Vi kan stadig ikke være ligeglade med hjemmemarkedet. De kriseagtige foretelser, vi nu er udsat for, skyldes overhovedet mere, at der er underforbrug, for lidt købekraft, end at der er overproduktion. Det gælder udadtil, hvor — samtidig med at de vestlige lande klager over overproduktion og afsætningsvanskeligheder — to tredjedele af jordens befolkning lider under utilstrækkelig ernæring, og det kendetegnes indadtil gennem landbrugsorganisationernes kampagne for at hæve salget gennem deres propaganda med „gris på galfen“ og „spis mejerigtig“.

Ikke desto mindre skinner det ret tydeligt igennem, at dette samordnende apparat netop skal bruges til at gennemtvinge højere priser på hjemmemarkedet, samtidig med at storbruget ad faglig og politisk vej fortsætter sit tryk på arbejderklassens lønniveau. I den forbindelse giver § 2, stk. 1, grund til ængstelse både ved sin uklarhed og ved den højtærede ministers tilsvarende forsigtighed, og derfor vil jeg gerne spørge ministeren direkte: hvad ligger der i formuleringen „at lade opkræve afgifter ved udførsel af danske landbrugsvarer samt“ — og her kommer det — „afgifter ved salg i øvrigt af tilsvarende landbrugsvarer“?

Hvad dette afsætningsorgan angår, virker det ikke mere beroligende, når man ser den sammensætning, som er foreslået i § 1, stk. 2. Foruden repræsentanter for landbruget — allerede her med slagside til det større landbrug — kommer der repræsentanter fra Grosserer-Societetet, Provinshandelskammeret og Industrirådet. Nu vil man selvfølgelig sige, at disse organisa-

[Fuglsang.]

tioner har deres naturlige interesser i landbrugets produktion og afsætning, og det kan siges, men jeg mener, som det ærede medlem hr. Carl Petersen også ganske rigtigt har været inde på, at det ville være fornuftigt også at give plads for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, bl. a. fordi denne lovgivning indeholder så meget, der underdrager sig menigmands kontrol, og som den store gruppe — både af producenter og forbrugere — som arbejderbevægelsen udgør, har krav på at få lejlighed til at følge med i. Når man betragter disse kapitalistiske kredse, kan vi let blive enige om, at deres interesser i hvert fald ikke falder sammen med småbrugernes, hvorimod der jo er meget, der tyder på, at de i høj grad har fælles interesser med storbruget, bl. a. set ud fra et arbejdsgiversynspunkt. Dog er der, når man nu i dag igen taler om lønningerne, ingen tvivl om, at netop disse kredse og deres udnyttelse af landbruget rammer dets økonomi adskilligt hårdere end lønningerne.

Det ærede medlem hr. Sønderup sagde — og det mener jeg er rigtigt — at de, som har fordel af kornloven, er de største brug, så meget mere som de kan modvirke den øvrige prisudvikling ved at sætte arbejdskraften ned. Hvad husmændene angår, kan de næppe skaffe dækning ad anden vej, og hvad gårdmændene angår, kan der så nogenlunde være balance. Men hvorfor skal man så falde over arbejderne for at redde landbruget? Det er ikke dem, der er skyld i likviditetsvanskelighederne. Dansk landbrug har som bekendt siden krigen mekaniseret for ca. 1½ milliard kr. Efter Dansk Andels Maskinindkøbs beregninger har privathandelens grossistavance på landbrugsmaskiner været 40 pct., detailavancen har været på 15 pct., og det ærede medlem hr. Sønderup nævnte, hvordan det ligger med distributionsavancerne, når det gælder landbrugsvarernes afsætning. Men er det da ikke urimeligt, når det er kapitalistiske kredse, som undergraver landbrugets økonomi, så at falde over arbejderklassen og dens surt fortjente lønninger?

Til slut blot et par mere principielle bemærkninger.

Disse forslag er, ligesom den hidtidige

landbrugsdiskussion i almindelighed, præget af visse aggressive landbrugskredses argumentation og krav. Det er jo overhovedet et gammelt fænomen, at reaktionære kræfter altid forsøger at udnytte en vanskelig situation til at mele deres egen kage på andres bekostning. Det er det, vi oplever nu igen. Dette var baggrunden for forslagene. Det, der har presset Landbo- og Husmandsforeningerne frem med deres forhandlingskrav, synes i høj grad at være de synspunkter, som er nedlagt i deres berømte Niberesolution. Det føles — og jeg vil næsten tro, at den fornemmelse ikke er helt forkert — som om både landbo- og husmandsforeningskredse er presset af den anden sides aggressivitet i en sådan grad, at de næsten er lammet med hensyn til at følge en selvstændig linje. Det synes, som om det er lykkedes storbruget og LS at give visse kredse det indtryk, at der ikke findes nogen anden udvej for landbruget end netop den vej, de anviser. Det kan ikke være rigtigt. For småbrugerne, som dog udgør halvdelen af Danmarks landbrug, kan det ikke være vejen frem at forene sig med de store brug om foranstaltninger, der forringer de økonomiske kår for den arbejdende befolkning både i by og på land, for lønarbejdere og for husmænd. En sådan politik kan ikke være rigtig. Den kan heller ikke være rigtig af den grund, at årsagen til landets økonomiske vanskeligheder, derunder også landbrugets, i høj grad er en forkert økonomisk politik i almindelighed. For mig at se er den eneste vej ud, at man ændrer den økonomiske politik. For mig at se drejer det sig ikke om at bremse produktionen, hvad enten det sker ved at hæve foderstofpriserne eller ved andre mere direkte indgreb, men det drejer sig om at udnytte de muligheder, der er for at skabe afsætning for den produktion, vi har.

Jeg vil spørge: hvorfor drøftede man ikke — deri er jeg enig med det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup) — da den vesttyske minister Erhard var her, spørgsmålet om en aggressiv handelspolitik med ham som modvægt mod de foranstaltninger mod vor smørekspor, som man har iværksat fra Vesttysklands side? Hvorfor fører man overhovedet ikke over for vestlandenes beskyttelsespolitik imod os en aggressiv

[Fuglsang.]

handelspolitik byggende på den kendsgerning, at vi dog stadig væk køber mere hos dem, end de vil købe hos os?

Det drejer sig yderligere om at søge markeder udadtil dels ved at ophæve alle kunstige skranker for handel med krisefri markeder i øst, dels — hvad jeg forstår også er planen — ved at søge nye oversøiske markeder, og videre drejer det sig om at øge hjemmemarkedsafsætningen. Men det gør man ikke ved at hæve priserne, derimod ved at få balance mellem massernes købekraft og de priser, der betales.

For at lette landbruget i den nuværende situation må skattebyrden sættes ned. Ikke ved ensidigt at lette ejendomsskatterne og kaste byrderne over på andre borgere, men ved at spare på samfundets store uproduktive udgifter, bl. a. til militæret. Videre vil jeg mene, det er rigtigt at stille billige lån til rådighed bl. a. til modernisering af landbrugsbygninger; også derved vil vi kunne sætte omkostningerne ned.

Og endelig: fra det store landbrugs side søger visse kredse at udnytte den sidste tids udvikling som argument mod fortsat udstyknings. For mig at se viser udviklingen det modsatte. Til trods for at den kapitalistiske storform bruger mindre arbejdskraft og har mindre kapitalanvendelse i forhold til arealet, ser de sig, efter hvad de selv siger, ikke i stand til at lønne deres fåtallige arbejdskraft, som andre fag gør det, ser sig ikke i stand til at betale de nuværende ejendomsskatter, til trods for at netop de største brug i mange tilfælde slipper temmelig billigt om ved de personlige skatter. Det viser mig, at udviklingens krav ikke kan være beskyttelse af storbruget, men beskyttelse og udvikling af småbruget.

Niels Eriksen: Som en af dem, der har repræsenteret landbruget under de forhandlinger, der vinteren igennem har været ført mellem regeringen og Landbo- og Husmandsforeningerne, og hvis udgangspunkt var fælleshenvendelsen af 3. december til regeringen, vil jeg gerne gøre nogle få bemærkninger.

Jeg skal på dette sene tidspunkt ikke komme meget ind på baggrunden for fælleshenvendelsen til regeringen — vi kender jo alle den situation, landbruget befinder sig

i — men jeg vil dog sige til det ærede medlem hr. Carl Petersen, som sagde, at der ingen katastrofe var i landbruget, at jeg ved ikke, om det ikke er en katastrofe, når forrentningsprocenten er nul, og det er den i dag. Jeg vil anbefale det ærede medlem hr. Carl Petersen at tale med de unge om, hvordan de skal klare deres renter og afdrag med en forrentningsprocent af den størrelse.

Det ærede medlem hr. Kirkegaard var inde på, at selv om situationen var dårlig, så måtte vi slet ikke sammenligne den med situationen i 30'erne, for der var langt større formue i landbruget nu. Hvad er det for en formue, der er i landbruget? Det er papir, papir, skabt af den inflation, vi har haft i så mange år, og det er desværre papir, som landbruget bliver beskattet af, og derved bliver i virkeligheden de landmænd, som kun har ét ønske: at få indtjeningsmuligheder, der medfører, at de kan blive ved deres ejendom, vanskeligere stillet under disse forhold.

I øvrigt vil jeg gøre opmærksom på, at det er noget historisk, når Landbo- og Husmandsforeningerne, der repræsenterer praktisk taget alle 200 000 danske landmænd, og som ikke altid har været på linje med hensyn til den erhvervs politik, man ønskede ført, her i fuld enighed retter henvendelse til regeringen angående en række punkter, som man ønsker regeringens medvirken til at få klaret. Det er, siger jeg, noget historisk, og denne enighed siger mere end mange ord noget om alvoren i den situation, dansk landbrug befinder sig i, og den vægt, man lægger på imødekommehed over for de ønsker, man har fremført.

Fælleshenvendelsen omfattede fire punkter. For det første ønskede man mulighed for en samordning af afsætningen af danske landbrugsprodukter, for det andet ønskede man en brødkornsordning, for det tredje mulighed for konstant prispolitik på hjemmemarkedet og for det fjerde en lettelse i landbrugets ejendomsskatter. Vi beklager fra landbrugets side meget stærkt, at regeringen for de to sidste punkters vedkommende i meget ringe udstrækning har imødekommet vore ønsker.

Hvad angår landbrugets ejendomsskatter, blev dette spørgsmål på et meget tidligt tidspunkt taget ud af forhandlingerne, og

[Niels Eriksen.]

den lov, der blev gennemført, giver vel nok nogen øjeblikkelig lettelse, men den rører ikke ved det fundamentale i landbrugets ejendomsbeskatning. Dette, at landbrugets produktionsapparat på et tidspunkt, da landbruget bliver mere og mere industrialiseret, til forskel fra andre erhverv skal være forhåndsbeskattet, kan ikke være rigtigt. Denne beskatningsform er et fortidslevn. Det har man erkendt i de andre nordiske lande. Jeg kan nævne, at i Sverige er landbrugets faste skatter ikke engang 100 mill. kr., i Norge er de omtrent 40 mill. kr., men her hos os er de henimod 300 mill. kr. Vi må derfor fastholde kravet om, at dette problem bliver taget op til løsning i næste samling.

Hvad angår prispolitikken på hjemmemarkedet, er det landbrugets opfattelse, at både producenter og forbrugere er bedst tjent med nogenlunde konstante fødevarerpriser i stedet for de stadige svingninger, der har været næsten fra uge til uge, således at man, hvis eksportpriserne er meget lave, holdt højere pris på hjemmemarkedet og, hvis den lykke skulle overgå os, at eksportpriserne blev meget høje, tilsvarende skar toppen af priserne. Hjemmemarkedet er landbrugets næstbedste marked, og dette marked bør naturligvis tilsvarende eksportmarkederne gøres til genstand for markedspleje. En sådan markedspleje kan ikke med virkning gennemføres, uden at hjemmemarkedspriserne bliver løstrevet fra eksportpriserne, og det giver det foreliggende forslag til en bemyndigelseslov kun meget ringe mulighed for.

Man bevilger, som det allerede er sagt, i denne tid lønforhøjelser til næsten alle andre befolkningsgrupper. Er det derfor mærkeligt, om der i landbrugskredse i stærk grad hersker den opfattelse, at det ikke kan være rimeligt, at vi under de forhold skal levere fødevarer til den danske befolkning til langt under produktionsprisen? Jeg har forstået på regeringen, at den ville tage dette spørgsmål op og også medvirke til en løsning, og jeg vil meget henstille, at man ikke venter for længe, før man prøver at finde en løsning på dette spørgsmål.

Med hensyn til kornloven skal jeg ikke harcellere over forslaget til blivelse. Forslaget imødekommer ønsker, vi har frem-

ført og fremført allerede før indmalingslovens behandling i fjor. Mon ikke de allerfleste i deres inderste sind erkender, at det havde været bedre, om man havde fulgt Landbo- og Husmandsforeningernes indstilling i fjor om faste priser på brødkorn? Der skete jo netop det, vi havde forudset: at det blev de dårligst stillede landmænd, de, der for at skaffe likvide midler måtte sælge umiddelbart efter høsten, der blev straffet. De måtte for manges vedkommende sælge deres rug til 29-30 kr. pr. tønde. For denne kategori af landmænd vil de faste priser blive en betydelig hjælp, og vore organisationer lægger også betydelig vægt på, at kornloven som helhed vil bidrage til en bedre produktionsfordeling inden for landbruget. Jeg kan derfor anbefale forslaget til kornlov.

Når landbruget har ønsket en bemyndigelseslov til ministeren angående afsætning af danske landbrugsprodukter, er det for ad den vej at få mulighed for i stærkere grad at samordne landbrugseksporten, hvad vi anser for meget betydningsfuldt over for de vanskeligheder, vi møder på de forskellige markeder.

Vi må erkende, at vi nu udpræget er kommet i købers marked, og det må vi indrette os på. Vi står hyppigt over for lande med centralindkøb, og det er absolut uheldigt, hvis der heroverfor står mere end én sælger. Vi har ulykkeligt mange eksempler på underbud ved sådanne lejligheder. Adskillige steder er vi blevet udelukket fra vore markeder, fordi vi har solgt for billigt — så kommer reaktionen fra de pågældende landes egne producenter — og vi har også problemet med salg til markeder med forskellige priser. Vi har jo den vanskelighed i landbruget, at landbrugsproduktionen er nogenlunde konstant; derfor skal dyr og produkter sælges uge for uge, men somme tider kan det være hensigtsmæssigt, at vi udbyder noget mindre og lægger på lager til bedre tidspunkter.

Alt det kan ikke klares, hvis vi ikke får en samordning af vort salg. Og vi må videre; vi må nødvendigvis finde nye markeder for vor store produktion, og det koster nu engang mange penge at arbejde sig ind på nye markeder. Også det spørgsmål kan kun klares, hvis vi samarbejder.

Vi vedtog her i folketinget for ganske

[Niels Eriksen.]

kort tid siden en lov om et socialt forskningsinstitut. Jeg sad den dag og tænkte på, at det havde vel nok været bedre — ikke fordi jeg ikke tror, at det kan være udmærket med et socialt forskningsinstitut — om vi her fik oprettet et markedsforskningsinstitut, som kunne hjælpe os til at finde frem til produktioner, som vi kan præstere, og som vi kan finde salgsmuligheder for ude i verden. Det er det, vi fra landbrugets side vil have oprettet, så snart vi nu får mulighed for det, og vi vil gå ind for en fælles reklameindsats på bestående og nye markeder. Danske kvalitetsvarer skal indarbejdes under en hovedfællesbetegnelse.

Må jeg nævne lidt fra en artikel, som vor presseattaché i USA skrev for et stykke tid siden. Han skrev, at det var nedslående for dem, der arbejder for Danmark ude i verden, at se, hvordan danske firmaer i indbyrdes konkurrence presser priserne ned, fordi de ikke reklamerer i fællesskab, men reklamerer hver for sig, hvorved reklamen ikke får den tilsigtede virkning. Hvad har vi opnået? Vi har i hvert fald opnået, at vi, hvad dette punkt angår, får betydelig mindre priser på det pågældende marked, end polakkerne får. Jeg skal ikke sige mere; kun kort dette: det, vi ønsker, er salgsarbejde efter moderne forretningsprincipper.

Kunne vi da ikke, spurgte det ærede medlem hr. Carl Petersen før, lave denne samordning på frivilligt grundlag? Dertil er at sige, at det er svært at få samling på 200 000 producenter. Det ærede medlem ved meget vel, at det er det, der er så vanskeligt at klare for dansk landbrug i modsætning til industrier, hvor der måske er 20 eller 30, der har nogenlunde samme produktion; der er jo altid enkelte, som ser en egeninteresse i at holde sig uden for fællesskabet. Vi er nået vidt gennem de eksportudvalg, vi har inden for alle væsentlige grupper af landbrugseksporten, og i disse eksportgrupper er også langt den største del af den private handel repræsenteret. Men det er nødvendigt, at piraterne, de, der ødelægger markederne, bliver tvunget til at følge de givne retningslinjer, og den ordening, som vi har ønsket, og som vi håber på, indebærer netop, at ingen bliver afskåret fra at foretage salg fremstød nogen steder.

Til dem, der nu er så skeptiske, vil jeg sige, at det slet ikke er så usædvanligt, at man i landbruget har måttet gå til lovgivningsmagten, når man efter på frivillig vis at være nået et langt stykke vej ikke kunne undvære lovgivningsmagtens hjælp til at få de sidste med. Jeg kan nævne, at det gjorde man allerede i 1908, da man fik den kvalitetslov, som i disse dage er til revision her i folketinget, og som betingede, at grundlaget for eksport af landbrugsprodukter skulle være en kontrolleret kvalitet. Det har vi også gjort, når det drejede sig om at få bekæmpet husdyrsygdommene for derved at få danske landbrugsprodukter placeret stærkere i konkurrencen. Vi kunne ikke udrydde kvægtuberkulosen uden lovgivningsmagtens medvirken, når der var nogle, der ville holde sig udenfor, og vi kunne slet ikke have udryddet den smitsomme kalvekasting.

De undersøgelser, der i vinterens løb under alle de forhandlinger, der har været ført, er blevet foretaget, har i hvert fald med stor tydelighed vist én ting: at vore nuværende salgsformer ikke slår til over for de handelsmæssige tilstande, der hersker i verden, og som vi desværre har så ringe indflydelse på. Det, vi arbejder på, er at finde en salgsform, der harmonerer med de salgsformer, der findes, og som vi nu engang skal tage i betragtning, når vi skal have afsat vore varer. Det er i virkeligheden en bunden opgave, vi står over for. Nu har vi talt om kornafgifter og kornlov, men er man klar over, at vi i fjor eksporterede mere korn, end vi indførte? Det vil sige, at den forædlede landbrugsproduktion, vi sælger, som basis udelukkende har, hvad vi avler på vor egen jord. Vi ved alle sammen, at de unge er dygtigere end vi. Det betyder, at hvis vi ikke vil sige til de unge: I skal arbejde mindre dygtigt, I skal producere mindre, så er der kun tilbage at skaffe udvidet afsætning for vor produktion.

Det har i den senere tid fra flere sider været nævnt, at landbrugets betydning blev mindre og mindre; sidst var den højtæredede handelsminister inde på det ved bankmødet i Nyborg, hvor han sagde, at vi skulle industrialisere, for landbrugets betydning ville være stadig nedadgående, og så nævnte han først beskæftigelsen. Disse tanker hviler på en forkert statistik. Det er

[Niels Eriksen.]

vel rigtigt, at landbruget ude i bedrifterne beskæftiger færre end før, men hvad landbrugets eksport angår, er der sket en vældig forøgelse f. eks. inden for konserverindustrien; vi har i dag en række industrier, der beskæftiger 800 à 1 000 mand.

Disse industrier henregnes imidlertid til industrigruppen, skønt det dog lige så vel er landbrugsbeskæftigelse, det drejer sig om; man fører blot forædlingsleddet længere ud. Det, vi vil forsøge, er omlægning til nye produktioner. Det vil give øget beskæftigelse; det er muligt, at det statistisk henregnes under industri, men det burde man efter min mening ikke gøre. Har man lagt mærke til landbrugets eksport i det første kvartal af indeværende år, må man have set det i virkeligheden mærkelige, at vi har kunnet opretholde vor eksport pengemæssigt. Det er selvfølgelig sket derved, at mængden er øget. Vi har også kunnet holde vor procentvise andel i forhold til industrien; den har ikke været faldende.

Alt det tyder på, at man skal være lidt forsigtig med at afskrive landbrugets betydning. Jeg vil også gerne spørge, hvordan de herrer, der fører denne tale, vil finansiere den nye industri, der skal oprettes. Hvordan vil de skaffe finansiering, hvis landbrugets eksportindtægter går ret meget ned? Det reelle er dog, at landbruget sidste år til det øvrige samfund afleverede 3 500 mill. kr. i fri valuta. Det tror jeg man skal betænke, før man taler så meget om at ville underkrive dødsdommen over dansk landbrug.

Det, landbruget ønsker, er erhvervsmæssig ligestilling. Når jeg siger erhvervsmæssig ligestilling, er det, fordi jeg synes, det er urimeligt, at vi som erhverv skal være så dårligt placeret i skattemæssig henseende. Vi må kræve, at denne uretfærdighed bliver ophævet. Samtidig må vi på eksportsiden have samme mulighed for eksportkreditter, som industrien har haft, og jeg takker regeringen for tilsagnet om et foreløbigt beløb på 100 mill. kr. Så må vi se, hvor meget der efterhånden skal bruges.

Det ærede medlem hr. Kirkegaard nævnte, at det var forbilledligt, hvad Landbo- og Husmandsforeningerne havde præsteret i henseende til at få tilrettelagt en stor og god produktion. Jeg vil nu hellere sige det sådan, at det var beundringsværdigt, som vore forældre eller måske bedsteforældre forstod, da de var i vanskeligheder, gennem et forbilledligt samarbejde at organisere produktionen. Måtte vi tilsvarende forstå at overvinde det, der er vore vanskeligheder, det vil sige, at vi ved tilsvarende samarbejde effektivt forstår af organisere eksporten. Ingen moderne industri producerer i dag løs og lægger varerne uden for porten. Nej, den organiserer afsætningen til det yderste led. Det er tilsvarende det, vi inden for landbruget vil prøve at gøre.

Lovforslaget er ikke helt efter vort ønske. Det er, som den højtærede landbrugsminister sagde i sin fremsættelsestale, et instrument, der kan spilles på. Jeg anbefaler vedtagelsen af lovforslaget og håber, at loven vil vise sig at være et instrument, der kan håndteres — håndteres således, at der kan spilles rigtigt på det. Så skal vi nok søge at finde melodien.

Landbrugsministeren (Skytte): Allerførst vil jeg gerne sige tak for den velvilje, der, ganske vist med noget varierende stemmeføring, har lydt over for de foreliggende lovforslag fra alle ordførere, undtagen fra kommunisternes.

Jeg skal besvare de væsentlige af de spørgsmål, der er rejst. Under den udvalgsbehandling, som nu skal finde sted, vil der være lejlighed til en mere grundig besvarelse af de enkelte spørgsmål, som kan melde sig.

Jeg vil først knytte et par bemærkninger til det, den sidste taler, det ærede medlem hr. Niels Eriksen, fremførte. Når det ærede medlem fremhæver som landbrugets krav en lettelse af ejendomsskatte og særlige hjemmemarkedspriser, føler jeg mig i dette øjeblik ikke overbevist om; at det ærede medlem taler på det samlede landbrugs

[Landbrugsministeren.]

vegne, og det er heller ikke mit indtryk af de forhandlinger, vi har haft lejlighed til at føre, i øvrigt i god forståelse, i den vinter, der nu er gået. De ønsker, som her førtes frem vedrørende afskaffelse eller omlægning af de faste skatter, deltes af det ærede medlem hr. Sønderup og det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup). Over for dem, der nu hævder, at landbrugets forrentningsprocent i dag er nul — hvis den holder sig på nul, når vi nu skal til at administrere loven om lettelse af amtskatterne, som blev gennemført som resultat af regeringens forslag — vil jeg sige, at man vil erfare, at den nævnte lov indeholder en betydelig større lettelse i amtskatterne end det forslag, som de ærede medlemmer hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup), hr. Sønderup og hr. Niels Eriksen var medforlagsstillere til.

Hvad i øvrigt de faste skatter angår, skal jeg nøjes med at gentage, at jeg ikke tror, der står et enigt landbrug bag dette krav. Jeg synes også, det egner sig bedre til drøftelse i forbindelse med den almindelige skattereform end som en halvt løsrevet og isoleret foranstaltning. I denne forbindelse kan jeg minde om, at det er kommunalbestyrelserne selv, der bestemmer ligningsforholdet, og i det alt overvejende antal sogneråd er det partiet venstre, der danner flertallet.

Det ærede medlem hr. Carl Petersen spurgte, om jeg her vil oplyse, hvorfra jeg vil tage formanden for det udvalg, der skal nedsættes i henhold til bemyndigelsesloven. Jeg skal svare ganske klart her, at jeg agter at udnævne en embedsmand til formand for dette udvalg.

Det ærede medlem spurgte også, hvorfor Arbejdernes Erhvervsråd ikke var taget med i dette udvalg, og det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup) spurgte, hvorfor Tolvmandsforeningerne, repræsentanterne for det større landbrug, ikke var taget med. Forslaget indeholder en bestemmelse om, hvem der skal forhandles med, men det har hele tiden under alle forhandlinger været en selvfølge, at ministeren selvfølgelig derudover i særlige tilfælde kan forhandle med hvem, han vil. Det vil være naturligt på de forskellige områder, der berøres, da at tage de pågældende gruppers

repræsentanter med på råd, og når udvalget har fået den sammensætning, det har, kan jeg godt sige, at det er resultatet af langvarige forhandlinger, og at vi til sidst har forhandlet os til enighed om sammensætningen.

Det fremgik i øvrigt klart af, hvad det ærede medlem hr. Niels Eriksen sagde, at der ingen tvivl er om, at hjemmemarkedspriserne efter forslaget her ikke er løsrevet fra eksportpriserne. Hensigten med bestemmelserne i forslaget er, at hjemmemarkedet ikke skal lukrere ved, at man lægger en afgift på eksporten for at få penge til nye eksportfremstød, reklame, propaganda o.s.v. Dette svar er både til det ærede medlem hr. Sønderup og til det ærede medlem hr. Fuglsang.

Det ærede medlem hr. Sønderup kom med den udtalelse, at jo mere et erhverv betyder, des mindre hensyn tages der til erhvervet, men den blev ikke begrundet, og jeg tvivler på, at det ærede medlem vil være i stand til særlig stærkt at begrunde den. Jeg mener afgjort, at man i hvert fald ikke kan sige om den nuværende regering, at den ikke tager hensyn til erhvervene.

Jeg forstod, at det ærede medlem hr. Sønderup ønskede en forhøjelse af rugprisen i kornordningslovsforslaget. Begrundelsen for den forskel, der er på prisen på rug og hvede i forslaget, er, at rugen er den kornsort, der får den største reelle forhøjelse i forhold til dagsprisen, og som det ærede medlem hr. Kirkegaard var inde på, kan der være en risiko for, hvis vi forhøjer rugprisen, at der bliver avlet forholdsvis meget rug. Hvis der gør det, må vi enten rationere afleveringen eller tage et betydeligt tab på den rug, der afleveres, og som der ikke er brug for til fremstilling af brød.

Forslagets bestemmelse om vandindhold m. m. har vi arbejdet os frem til, og der står et enigt landbrug bag den. Når man har indsat den i forslaget, er det for det første, fordi vi mener, at priserne betinger, at det skal være en vare af den kvalitet, der nævnes, og for det andet, fordi det i høj grad vil lette og billiggøre administrationen. Jeg går ud fra, at ikke mindst det ærede medlem hr. Sønderup vil være enig med mig i, at en formindskelse af administrationsomkostningerne er noget, vi bør tilstræbe.

[Landbrugsministeren.]

Af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup)s bemærkninger vil jeg allerførst understrege dem, han kom med om landbrugets lønninger. For mig står det sådan, og her er jeg helt enig med det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup), at jeg ikke tror, landbruget kan regne med og heller ikke være tjent med, at der gælder væsentlig andre lønninger i landbrugserhvervet end i andre erhverv, netop fordi vi i landbruget har brug for dygtige medarbejdere, for man kan ikke vente, de vil strømme til landbruget, medmindre vore løn- og arbejdsvilkår i det væsentlige ligger på linje med andre erhvervs her i landet.

Må jeg i øvrigt sige til det ærede medlems bemærkninger om told, at det jo ikke er noget nyt med afgift på foderkorn, og det er heller ikke noget nyt, at mit parti eller andre partier, der er repræsenteret i regeringen, tiltræder en sådan afgift. Han spurgte, hvorfor vi ikke frivilligt kunne gennemføre en afsætningsordning. Dertil vil jeg sige, at efter alt, hvad der foreligger for mig efter vinterens forhandlinger, er der ingen mulighed for på basis af frivillige aftaler at få en ordning, der giver de resultater, som vi stiler imod, og som jeg tror at både landbruget og samfundet som helhed er interesseret i at vi stiler imod.

Det ærede medlem stejle spørgsmål om maltbyg- og såsædseksporten — det samme spørgsmål blev nævnt af det ærede medlem hr. Sønderup — og det er jeg i høj grad parat til at forhandle om i udvalget.

Man behøver ikke at være ængstelig for de dygtige eksportørers stilling under denne lov. Den ængstelse, som svagt fandt udtryk i det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup)s spørgsmål herom, er efter min mening overflødig. Man ønsker ikke i mindste måde at udelukke de dygtige eksportører fra at fortsætte deres fortjenstfulde virksomhed; det er hverken landbruget eller andre interesseret i, og det vil heller ikke være tilfældet efter gennemførelsen af det foreliggende lovforslag om bemyndigelse.

Det ærede medlem rettede et spørgsmål til mig om standsningen af smørekseporten til Tyskland. Efter min mening egner dette spørgsmål sig bedre til ordveksling i det udvalg, der nu bliver nedsat.

Man har fra forskellig side været inde på de forskellige brugsstørrelses stilling under kornordningen og under bemyndigelsesloven — mest under kornordningen. Det er vanskeligt at sige noget bestemt herom, da det vil afhænge af kornpriserne naturlige udvikling, men jeg vil gerne over for den tale, der har lydt om, at den foreslåede ordning udpræget er til gavn for det store landbrug, fremhæve, at det ingenlunde er givet, at det er rigtigt. Både for husmandsbrugene og for andre brugsstørrelser vil det være en fordel, at foderkornpriserne er garanteret, er fastsat, så man efter høsten er fri for at sælge til forholdsvis små priser som f. eks. dem, der var gældende i fjor, og det må også fremhæves, at husmændene får en forholdsvis stor del af de afgifter, der kommer ind, hvis priserne på kornfoder udefra bliver sådan, at der i det hele taget kommer afgifter ind. Det er der ingen, der ved noget bestemt om i dag; men det væsentlige er nok, at man — som jeg sagde i min fremsættelsestale — ikke kan afvise, at en foderkornsordning kan medvirke til at bevare den nuværende produktionsfordeling, sådan at forstå, at den forædlede produktion også i fremtiden fortrinsvis finder sted i de mindre og mellemstore brug, medens det er de store brug, der som nu fortrinsvis tager sig af kornavl.

Jeg vil gerne understrege, at netop for de brug, der fortrinsvis har den forædlede produktion i dag, er det af så overordentlig stor betydning, at der nu bliver mulighed for at foretage et samlet eksportfremstød. Det er for disse brugsstørrelser aldeles afgørende, at man søger at undgå en produktionsindskrænkning, en produktionsnedsættelse. Det er for dem af så væsentlig betydning, at man søger at afsætte — vel at mærke til rimelige priser — en stadig stigende produktion, og dér er jeg i hvert fald enig med det ærede medlem hr. Niels Eriksen i hans omtale af bemyndigelsesloven: at det er det, den skal bruges til; det er det, den skal være et instrument for, og jeg håber, at der må blive spillet på det instrument, at ikke mindst landbruget under de muligheder, det har fået her, vil vise, at der er chancer for et stortilet fremstød for afsætning af forædlede danske landbrugsvarer.

Må jeg til sidst sige, at det er mit indtryk, at man fra alle sider — eller skal jeg sige

[Landbrugsministeren.]

så godt som alle sider — erkender, at de forslag, der her behandles, kan det være gavnligt at få gennemført.

Om enkeltheder er jeg selvfølgelig rede til, som jeg sagde, at forhandle i udvalget. Jeg betragter det som noget væsentligt, at landbrugsorganisationerne enigt står bag forslagene. Jeg betragter det som noget tiltalende, at den private handel stiller sig velvilligt forstående over for de foreliggende lovforslag; men det er tillige særdeles vigtigt, at de foreslåede foranstaltninger bliver modtaget med velvilje og forståelse også af byernes befolkning. Det tror jeg de bliver. Jeg tror, at vi i dag har en atmosfære, der gør det muligt, at byernes befolkning vil forstå betydningen og berettigelsen af de forslag, der her gennemføres, forslag, der først og fremmest er tænkt at skulle gavne landbruget, og jeg kan ikke se andet, end at vi har denne atmosfære bl. a. på grund af arbejdsfredens sikring.

Jeg håber, at udvalgsforhandlingerne vil føre med sig, at vi i fællesskab og enighed kan gennemføre de foreliggende lovforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Carl Petersen: Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Jeg skal lade den sidste sag udgå af dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Politiets ledelse m. v.) har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om elektroinstallatører har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om renten af udlån mod

pant i fast ejendom har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om forbud mod visse fyrværkeriartikler har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 22. maj, kl. 10³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om tillæg til lov om visse landbrugsejendommers brug og overgang til selveje.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om tilvirkning og forhandling m. m. af ost.

Mødet hævet kl. 19⁴⁰.

90. møde.

Torsdag den 22. maj kl. 10³⁰.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om tillæg til lov om visse landbrugsejendommers brug og overgang til selveje.

Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2155, fremsættelsen i tidenden sp. 4243).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Carl Petersen: Dette lille lovforslag er nødvendiggjort af det forslag til lov om ændringer i lov om landbrugsejendomme, der for tiden behandles i et udvalg. En af disse ændringer går ud på, at et af kriterierne for, om en ejendom skal noteres som landbrugsejendom, bliver ændret fra nu at være en grundværdi på mindst 1 000